

LENİN'İ ANLAMAK

Utku Kızılok

MarkSist
Sınıf Mücadelesinde **Tutum**

ılmakta, bir çırpıda, “halk ayaklanması”, “devrim”, “doğrudan demokrasi deneyimi” vb. olarak adlandırılabilir. İşçi sınıfının bağımsız devrimci mücadelesinden son derece uzak olan bu sosyalist kesimler (aslında küçük-burjuva sosyalistleri), havai fişek patlamalarını gök gürültüsü zannederek kovalarını kapıp yağmur suyuna koşmaktalar.

Vurgulayageldiğimiz üzere, teorik olan ile pratik olanı örtüştürmek, doğru görüşlere somut hayatta can vermek oldukça zordur. *Zira teori gridir ama yaşam ağacı yeşildir.* Lenin, yalnızca hangi halkın kavranması gerektiğini bilmenin yetmeyeceğini, aynı zamanda bu halkın nasıl kavranması gerektiğini ve zincirin nasıl çekileceğini bilmek gerektiğinin de altını çizer. İşte tüm krizlere rağmen Bolşevik Parti'nin işçi sınıfının önderliğini kazanması ve devrimde yol göstermesi bu bütünü kurmayı başarması sayesinde.

Günümüze gelecek olursak, çok uzun yıllardır eksik olan şey, işçi sınıfının bağımsız sınıf siyaseti temelinde hayat bulmuş bir devrimci öncünün yol göstericiliğidir. Değişmeyen görev, işçi sınıfının bağımsız sınıf siyaseti temelinde yol almakta olan enternasyonalist komünist örgütlülüğü güçlendirmek ve onu gerçek anlamda işçi sınıfının liderliği mertebesine yükseltmektir.

Lenin'i Anlamak

Utku Kızıllok, Mart-Temmuz 2013

<http://marksist.com>

e-broşür dizisi: 11

Lenin'in mücadelesi ve Rus devrim deneyimi pek çok açıdan bugüne ışık tutmakta ve ne yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Lenin'in muazzam birikimi, işçi sınıfının devrimci potansiyeline olan bilimsel inancı, tutkusu ve iradesi devrimde başat bir rol oynamıştır. Lenin, daima devrimin sadık ve çalışkan bir işçisi olmuştur. İşçi sınıfının iktidara gelmesini istemek ve bu temelde zorlu bir çalışmaya girişmekle, kişi ya da örgütlerin devrimcilik adı altında kendilerini tatmine dönük pratiklere kaptırmaları bambaşka şeylerdir. Birincisi teorik-politik netlik, her koşulda işçi sınıfı içinde planlı ve uzun soluklu bir çalışma, doğru taktikleri doğru zamanda uygulayabilme feraseti demekken, ikincisi devrimci biçimcilik altında saklanmış küçük-burjuva özelemleri tatmine yönelmek demektir. Motivasyonların farklılığı, nasıl bir çalışma yürütüleceğinden eylem biçimlerine değin her şeyi belirler. Sınıf mücadelesini devrimci militanların ne denli "kahraman" olduğuna indirgeyen bir anlayışla, işçi sınıfını çeşitli sorunlar üzerinden bir milim dahi olsa ileriye çekmek için gecesini gündüzüne katarak çalışan bir anlayış aynı olabilir mi?

Lenin'in örgütlenme anlayışı, sınıflar arası güç dengesini ve sınıf mücadelesini tüm çıplaklığıyla görmeyi, işçi sınıfının taktiklerini buna göre belirlemeyi, ne zaman taarruza geçileceğini ya da ne zaman ricat edileceğini ve güç toplama çalışmasına ağırlık verileceğini tayin etmeyi sağlar. Her devrimci önderlik, sınıfın genel çıkarlarını düşünmek ve burjuvazi karşısında tüm sınıfın liderliğini temsil ediyormuş gibi hareket etmek zorundadır. Lenin'i koşullayan daima bu anlayıştır. Meselâ 1917 Temmuz günlerinde muazzam bir kitle hareketi ortaya çıkmasına rağmen, Lenin, işçi sınıfının henüz yeterince hazırlıklı olmadığını tespit ederek devrimci kitlelerin o anda ayaklanmaları için koşulların uygun olmadığını söylemiştir. Lenin ve Bolşevik Parti, kabarıp taşan ve hükümeti yıkmaya azimli kitle hareketinin o an için frenlenmesinin sorumluluğunu alabilmişlerdir. Zira komünistler, "ne olursa olsun ama hareket olsun" budalası değillerdir. Bir kitle hareketinin hangi zeminde ve hangi sınıfsal bileşimle geliştiği, hareketin boyutları, talepleri, egemen sınıfın bu hareket karşısında nasıl bir tutum aldığı ve en önemlisi de devrimci işçi sınıfının örgütlülük düzeyinin ne olduğu gibi hususlar göz önünde tutulmalıdır. Bu perspektiften baktığımızda, günümüzde esasen küçük-burjuvazinin damgasını bastığı çeşitli kitle hareketlerine boyundan büyük anlamlar yükleyen "sosyalistlerin" neden Lenin'i anlamadığını da görmüş oluruz. Burjuva kesimler arası mücadelenin de konusu haline gelebilen bu tür kitle hareketleri, kendiliğinden harekete tapan "sosyalistler" tarafından alabildiğine abar-

Dünya kapitalizmi büyük bir buhran geçiriyor. Krizin, sistemin merkezindeki emperyalist ülkelerde patlak vermesi, küresel ölçekte yaşanması ve daha önemlisi kapitalizmin artık yaşlı ve tıknefes olması gibi olgular, sömürü düzeninin ne denli büyük bir çıkışsızlıkla karşı karşıya olduğunu ortaya koyuyor. Kriz ve emperyalist savaş gerçeği, çürüyen kapitalizmin insanlığa umut olamayacağını bir kez daha gözler önüne sermiştir. Değişik cephelerde yoğunlaşmış bulunan emperyalist savaşın ve hegemonya kavgasının, kapitalist bunalımın şiddetlenen evrelerinde daha da kızışacağı ve bugünkünden farklı biçimlerle yaşanacağı açıktır. Tarihsel deneyim de gösteriyor ki, kapitalist bunalım ve savaş, sistemin ve toplumsal yaşamın bünyesinde biriken çelişkileri her alanda keskinleştirmektedir. Lenin'in isabetli tespitiyle, *savaşlar devrimlerin anasıdır*. Zira kriz ve savaş, süregiden toplumsal yaşam biçimlerini sarsar, insanların düşünme tarzlarını ve alışkanlıklarını değiştirir, çelişkileri su yüzeyine çıkartarak karşıtlıkları körükler, kitlelerin hoşnutsuzluğunu arttırır ve onları yeni arayışlara iter.

Doğada ve toplumda her şeyin karşıtıyla ve çatışma halinde olduğunu, kapitalizmin bunalımını aşmaya dönük her hamlesinin, onun temellerine darbe indirecek güçleri de harekete geçirdiğini unutmayalım! Kapitalist krizin ve çıkışsızlığın toplumu nasıl köklerinden sarstığını ve kitleleri nasıl harekete geçirdiğini yaşayarak görüyoruz. Kapitalizmin çelişkileri uzun bir dönemdir daha da keskinleşmektedir. Yaşlanan ve işçi sınıfına sus payı verme olanaklarını tüketen kapitalizm, bu çelişkileri yumuşatarak sistemi havaya uçurabilecek basıncı azaltamıyor. Meselâ, 2000'li yılların başında Latin Amerika'da ani ve şiddetli bir şekilde patlak veren kitle hareketleri ve ortaya çıkan devrimci durumlar, hem sınıf mücadelesinin yeniden yükselişinin bir işaretiydi hem de içinden geçtiğimiz dönemin karakteristik özelliğinin bir dışa vurumu.

muymdu. Aslında bu durum, kapitalist işleyiş yasalarının toplumsal çelişkileri üst seviyelere çıkartarak keskinleştirdiği emperyalizm döneminin özelliğidir. Lenin, yaklaşık yüz yıl önce “emperyalizm çağı devrimler çağıdır” tespitiyle bu hususa dikkat çekmişti. Kuşkusuz Lenin, emperyalist çağın ana eğilimine ve gidiş yönüne dikkat çekiyordu. Bir eğilimin ilk evreleri ile kendini olgunlaştırdığı ve tamamladığı dönem arasında farklar vardır. Lenin’in işaret ettiği gerçeklik, küresel kapitalizm koşullarında tam anlamıyla açığa çıkmıştır.

Çelişkilerin yoğunlaşması ve nesnel koşulların bu ölçüde olgunlaşması, proleter devrimi geleceğe ilişkin bir tasarım ve beklenti olmaktan çıkartarak güncel hale getirir. Elbette devrimin güncelliği demek hemen yarın devrim olacağı anlamına gelmez. Fakat nesnel koşulların devrim yönünde olgunlaştığını, kapitalist sistemin bünyesinde yoğunlaşan çelişkilerin ani toplumsal patlamalar biçiminde açığa çıkacağını ve komünist güçlerin bu ana göre hazırlık yürütmesi gerektiğini ortaya koyar. Nitekim dün Latin Amerika ülkelerinde, bugün Yunanistan, Tunus ve Mısır’da beklenmedik anda kitle kalkışmalarının ortaya çıkardığı devrimci durumlar bu gerçeğe işaret etmektedir. Yunanistan’da patlak veren kriz, kitlelerin yaşamında adeta deprem etkisi yaratmıştır. Burjuvazinin, krizin bedelini işçi sınıfına ödetmek üzere ağır kemer sıkma programlarını devreye sokmasıyla, bir anda sınıf mücadelesi keskinleşmiş ve devrimci durumlar baş göstermiştir. Tunus’ta bir seyyar satıcının kendini yakmasıyla başlayan gösterilerin ani kitle patlamalarına ve halk isyanına yol açması, kısa zamanda Mısır’a sıçraması ve bu iki ülkede de devrimci durumların ortaya çıkması içinden geçtiğimiz dönemin karakteri hakkında çok şeyler anlatmaktadır: İşçi sınıfı çok kısa bir zamanda devrimle ve iktidar sorunuyla karşı karşıya gelebilmektedir!

Ancak ne yazık ki, işçi sınıfına siyasal iktidar perspektifiyle önderlik edecek bir devrimci öncü parti olmadığı için, devrimci durumlar proleter devrime ilerletilememiş ve burjuva güçler tarafından şimdilik pörsütülebilmıştır. Modern sınıf mücadelesi tarihi, aslında hiçbir tartışmaya yer bırakmayacak şekilde şu gerçeği göstermiştir: Örgütlü, disiplinli ve işçi sınıfının en militan kesimlerini bünyesinde toplamış bir devrimci partinin yol göstericiliği olmadan, bu parti burjuvazinin oyunlarını ve reformizmin bilinç bulandırıcı rolünü teşhir etmeden, kitlelere dönemeç noktalarını göstererek ileriye çekmeden işçi sınıfı kendiliğinden kapitalizmi alaşağı edemez. Bu, reformistlerin iddia ettiği gibi, kesinlikle işçi sınıfını ve onun devrimci gücünü küçümse-

konferans öncesinde yerlerini almışlar, bu komünist delegelerden biri ama aynı zamanda partinin lideri Lenin, yoldaşlarından birisiyle sohbete dalmış ve Stalin’e göre “sıradan” bir delege ile bunu yaptığı için suç işlemiştir. İşte size küçük-burjuva bürokrat bir kafa! Bir küçük-burjuva, eşit yoldaşlık ilişkisi, deneyime dayalı saygı ve hürmet yerine ayrıcalık ister. Nitekim Stalin’in karşı-devrimci bürokrasinin lideri olarak vücut bulması hiç de tesadüf değildir. Her gerçek siyasal oluşum kendi doğasına uygun bir liderliği ortaya çıkarır. Uyuşukluğu, dağınıklığı, kırtasiyecilik işlemlerini bir tören edasıyla yapışı nedeniyle edebiyat alanında ve özellikle romanlarda yergi konusu olmuş ve alay edilmiş Rus bürokrasisinin Stalin liderliğinde ifadesini bulması çok anlamlıdır. Stalin’in oynayabileceği uğursuz rolü gören ve parti sekreterliği görevinden alınmasını isteyen Lenin, ne yazık ki geç kalmış ve bu isteğini gerçekleştirememiştir. Bir işçi sınıfı devrimcisi olan Lenin ile Stalin arasında ehemmiyet verilecek hiçbir benzerlik yoktur. Tarihsel ve güncel deneyim gösteriyor ki, işçi sınıfı devrimciliği demek, aynı zamanda burjuva düzenin özendirdiği tüm ayrıcalıkları ve ilişkileri reddederek yaşamak demektir. Lenin, hiçbir zaman işçilere tepeden bakan, onları küçümseyen, onlarla arasına mesafe koyan ve buradan tatmin üreten birisi olmadı. O bir komünist lider olarak işçilerle bağlar kurdu, gözlemledi, konuştu, anlamaya ve yardımcı olmaya çalıştı, en mühimi onlar gibi yaşadı. Uzun yıllar Cenevre’de kaldığı pansiyonun sahibi Lenin’in sohbet arkadaşı bir işçi idi.

Lenin’in liderliği bürokratik ve aygıt yoluyla tepeden dayatılan bir liderlik olmamıştır. O, kendisinden başka çevresinde herkesin hata yaptığını tekrarlayan bir lider konumuna düşmemiştir. Neredeyse her önemli dönemde Lenin, lideri olduğu örgüt karşısında tek başına kalmış ve amansız bir mücadeleyle örgütünü kendi çizgisine yeniden kazanmıştır. Gün gelip devrim rüzgârları aynı noktaya ittiğinde, Troçki gibi yıllarca mücadele ettiği kişilerle yollarını birleştirmekten ve onların en üst düzeyde görev almalarını sağlamaktan geri durmamıştır. 1917’de 52 Bolşevik liderden 23’ü, merkez komitedeki 21 liderden 9’u bir zamanlar Lenin ile mücadele halinde olan insanlardı. Bir yazarın da tespit ettiği üzere, 1917 devrim sürecinde pek çok bağımsız komünist örgütlenme dereler ve nehirler olarak Bolşevik Parti’ye akmış, parti gelişip devasa bir nehre dönüşmüştür. Bu engin nehri kucaklayan Lenin’in ferasetli liderliği olmuş, partinin bu yepyeni yapısına rağmen kimse kalkıp Lenin’in liderliğini sorgulamamıştır.

fin yerine ikame etmeyi savunmamış ve bunu defalarca dile getirmiştir. Daha 1919'dan itibaren bürokratikleşmeye vurgu yaparken, işçi sınıfının bilinçli mücadelesi olmadan proletarya iktidarının ayakta kalamayacağını belirtiyordu. Kararnamelerle devrim yapmayı ve hatta sosyalizmi kararnamelerle kurmayı hayal edenlerden kökten farklı bir anlayışa sahipti Lenin. Ona göre, "sosyalizm yukarıdan kararnamelerle kurulmaz. Resmi bürokratik otomatiklik onun (sosyalizmin) özüne yabancıdır. Yaşayan yapıcı sosyalizm, halk kitlelerinin bizzat kendilerinin yaratacağı bir şeydir."⁶⁰

Lenin'in bürokrat olmadığını gören ve bilen işçi ve köylüler, onu kendilerine yakın hissetmekte ve bürokratlardan dert yanarak yardım istemekteydiler. Krupskaya, Lenin'in kendisine yapılan şikâyetleri incelediğini, takipçisi olduğunu ve sovyet demokrasisinin gelişmesi için tüm ayrıntıların üzerinde durduğunu belirtir. Lenin ile Stalin'i birbirinden ayıran şey işte bu temel anlayış farklılığıdır. Birincisi toplumun önünde yürüyerek ve ona yol göstererek ama onunla birlikte sosyalizmin inşasına inanırken, ikincisi topluma yol göstermez, onunla birlikte yürümez, uzakta durur, ona rağmen ve onun adına tepeden bir inşa faaliyetine girer. Böyle olduğu için de inşa edilmeye girişilen şeyin gerçekte sosyalizmle hiçbir ilgisi yoktur. Lenin ile Stalin'in kişiliğinin tümüyle zıt kutuplarda olduğunu ortaya koyan pek çok örnek verilebilir. Bunu, 1905'te bir konferansta Lenin ile karşılaşan Stalin'den dinlemek daha çarpıcı olacaktır: "Partimizin dağ kartalını görmek ümidindeydim, büyük bir adam görme ümidindeydim. Sadece siyasal anlamda bir büyüklük değildi bu. Buna isterseniz fiziki büyüklük diyebilirdiniz. Çünkü hayalimdeki Lenin, kocaman, güçlü kuvvetli bir insandı. Fakat ne gördüm, şaşırtacak kadar normal görünümü, zayıf denecek kadar ince, sıradan fanilerden hiçbir farkı olmayan biri." Büyük adamların toplantılara geç geldiğini, öncesinde insanları beklettiğini, sonra da "hişt geliyor" sesleri arasında salona giriş yaptığını ve bunun kendisine yapmacık gelmediğini söyleyen Stalin, Lenin'i bu örneğiyle karşılaştırır: "Bir de baktım ki, Lenin bütün delegelerden önce salona girmiş, yerine oturmuş, dip köşelerden birinde konuşmaya dalmıştı. Hem de sıradan bir delege ile havadan sudan konuşmaya başlamıştı... Açıkça söyleyeyim ki, böyle bir manzara ile karşılaşınca belli temel kuralların çiğnendiği zehabına kapıldım."⁶¹

Komünist bir örgütün konferansı yapılıyor, komünist delegelerden bir kısmı

60 akt. Krupskaya, *age*, c.3, s.29

61 akt. Bertram D. Wolfe, *age*, s169-70

mek anlamına gelmez; tam tersine, işçi sınıfının devrimci gücünün ancak örgütlendiğinde ve öncülere tarafından yönlendirildiğinde kapitalizmi alaşağı edebileceği gerçeğine işaret eder. İşte tam da bu bağlamda Lenin ve Bolşevik Parti gündeme gelmektedir. İşçi sınıfının iktidar sorunu tartışmasında Lenin'in üzerinden atlanması mümkün değildir.

Bolşevik Parti'ye temel özelliklerini kazandıran ve işçi sınıfının iktidarı için çarpışmanın sorumluluğunu alarak tarihsel rolünü oynamasını sağlayan Lenin'dir. Tarihsel deneyim incelendiğinde görülecektir ki, Lenin olmasaydı Ekim Devrimi zafere ulaşamazdı. Diyalektik düşünmeyen darkafahılar, buradan yürüyerek parti ve önderlik sorununu lidere indirgediğimizi söyleyebilirler, ama gerçek böyle değildir. İşçi sınıfı ile onun komünist öncülere, komünist öncüler ile bir bütün olarak parti, parti ile lider ya da liderlik arasında organik bir bağ, canlı ilişkiler ve etkileşim vardır. Elbette tüm bu yapı olmadan lider ya da liderliğin öznel olarak devrimci durumu ilerletemeyeceği açıktır. Lenin, işçi sınıfının devrimci deneyimine ve devrimci kitlelerin toplumsal değişimden yana olduğunun bilgisine ve sezgisine sahipti. Kitlelerin yüzünü Bolşevik Parti'ye döndüğü o günlerde, sovyet biçiminde iktidar organları ve ikili iktidar yaratan devrimin burjuvaziyle uzlaşamayacağını ve uzlaşmaması gerektiğini düşünüyordu. Düzen güçlerinin zayıflığının farkındaydı; emperyalist savaşın bitap düşürdüğü dünya emekçilerinin, savaşın ilk günlerinden farklı olarak savaşa karşı çıktığını ve barış istediğini, Rusya'da devrimin başarıya ulaşmasının Batı proletaryasını da harekete geçireceğini derinden kavıyordu. İşte tüm bağıntıları birleştiren Lenin, siyasal iktidarı almak için Bolşevik Parti'ye ve işçi sınıfına hücumla geçmek gerektiğini söylemiştir.

Büyük olayların kesiştiği bir kavşakta ne yapması gerektiğini bilen ve yapan Lenin'dir. Lenin bağlamında liderin devrimdeki yerinin ne kadar hayati olduğunu Troçki şu değerlendirmeye ortaya koymaktadır: "Akhievvelerimiz Lenin 1917'nin başında yurtdışında ölmüş olsaydı da Ekim Devriminin «aynen» gerçekleşeceğini söyleyebilirler. Ama bu doğru değildir. Lenin tarihsel sürecin yaşayan unsurlarından birini temsil ediyordu. O, proletaryanın en faal bölümünün tecrübesini ve anlayışlılığını kişileştirmişti. Onun devrim arenasına vaktinde çıkması, öncüyü seferber etmek, ona işçi sınıfı ile köylü kitlelerini toparlama fırsatını vermek için gerekiyordu. Savaşın kritik anlarında başkomutanlığın rolü ne denli belirleyiciyse tarihi dönüm noktalarının kri-

tik anlarında siyasal önderlik de o denli belirleyici bir etken haline gelebilir. Tarih otomatik bir süreç değildir. Yoksa önderlere, partilere, programlara ve teorik mücadelelere ne gerek kalırdı.”¹

Lenin zafere ulaşmış devrimi, devrimi başarıya ulaştıran partinin teorik-ideolojik temellerinin atılmasını ve örgütlenmesini temsil etmektedir. Bu nedenle, dünya burjuvazisi Lenin'e çok öfkeli. Burjuvazinin Lenin'i karalaması, küfretmesi, Stalinizmin günahlarını da kullanarak onu bir diktatör ve cani ilan etmesi boşuna değildir. Lenin, mücadele geleneklerinin ve devrimci teorinin kaybolmaması için tarih bilincinin canlı tutulmasına çok önem veriyordu. 1905 devrimi yenilip de gericilik yılları başladığında, devrimci yükselişin yeniden geleceğini, bu ana kadar devrimin tecrübelerinin elden geçirilerek geleceğe aktarılması gerektiğini söylüyordu. Lenin'e göre görev, “devrimci mücadelenin geleneklerine beklilik etmek, bu gelenekleri geliştirmek ve kuvvetlendirmek, geniş halk kitlelerinin belleğine yerleştirmek.”² İşte bugün bizim yaptığımız da budur: Burjuvazinin bunca nefret beslediği ve ilendiği Lenin'e devrimci işçi sınıfı sahip çıkmalı, yaşamını öğrenmeli, önderinin öğretisinin peşinden gitmeli ve egemenlerin korkusunu gerçeğe çevirmelidir.

Lenin ve işçi sınıfı

Lenin, 24 Nisan 1870'te Rusya'nın Simbrisk kentinde doğdu. Asıl adı Vladimir İlyiç Ulyanov olan Lenin, oldukça kültürlü bir aile ortamında büyümüştür. Lenin'in babası, “Fiili Devlet Danışmanı” nişanı almış ve böylece bürokratik mekanizma tarafından yaratılan “asil”ler arasına girmiş önemli bir eğitim müfettişiydi. Alman köklere sahip annesi ise, toprak sahibi bir tıp doktorunun kızıydı, oldukça iyi Almanca biliyordu. Lenin'in hayatında büyük bir dalgalanmaya ve değişime yol açan şey, Çarlık despotizmini terör eylemleriyle yıkmayı hedefleyen Narodnaya Volya adlı örgütün üyesi olan ağabeyi Aleksandr'ın Çara suikast girişiminden suçlanıp idam edilmesidir. 20 Mayıs 1887'de ağabeyi asıldığında, geleceğin Lenin'i henüz 17 yaşındadır. Aynı yılın sonbaharında Kazan Üniversitesine giren Lenin, bir öğrenci gösterisine katıldığı gerekçesiyle okuldan atılır. Bir Marksist olarak aktif mücadeleye katıldığı 1893'ün sonbaharına değin, nasıl bir yoldan yürümesi gerektiğini düşünen, köylülerin ve kır proletaryasının yaşamını yakından inceleyen –bu arada dı-

tehlikeye girecekti.”⁵⁹ Şurası çok açık ki verilen mücadele gerçekte, işçi sınıfı eksenli devrimci bir faaliyeti savunanlar ile sınıf ekseninden kayan ve küçük-burjuva zemine yuvarlananlar arasındaki bir mücadeleydi. Marx, berrak bir açıklıkla vurgulamıştır: Düşünce biçimlerini belirleyen son tahlilde nesnel toplumsal zemindir. İşçi sınıfı devrimciliği çizgisinde durmayan ve yaşamlarını bunun gereklerine göre belirlemeyen kimselerin düşünceleri, elbette sınıf eksenli olamaz. Bu geçmişte de böyleydi, bugün de böyledir. Buradan da anlaşılacağı üzere, ortaya çıkan parti içi sorunların kaynağında Lenin'in kavgacı, haşin ve sert yaradılışının yattığını düşünenler, asıl bu hakikati hasıraltı etmekteydiler.

Lenin, bir proleter sınıf devrimcisiydi ve önderleri olarak kabul ettiği Marx ve Engels'in şu sözünü rehber edinmişti: İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır! Ancak birileri bu düsturdan işçi sınıfının kendiliğinden eylemlerini anlamaktadır. Oysa kapitalist üretim tarzından kaynaklı, nesnel olarak devrimci potansiyele sahip işçi sınıfının devrimci bilinç ve örgütlülük düzeyi yükseltilmedikçe ve devrimci öncüsü yaratılmadıkça sermaye düzeni yıkılamaz. Lenin, verilecek mücadelenin eksenine, işçi sınıfının *kendinde sınıf* olmaktan çıkıp *kendisi için sınıf* haline gelmesini oturtur. Esasında her proleterde bir sınıf içgüdüğü vardır ve bu içgüdü toplumsal gelişmeler karşısında şu ya da bu biçimde kendini dışa vurur. Doğal olarak bu içgüdü, bilinçli olmayan bir tutumu, bir sınıf olmanın kendiliğinden getirdiği sezgisel bir tutumu ifade eder. İşte devrimci mücadelenin hedefi bu sınıf içgüdüünün *bilinçli proleter sınıf tavrı* düzeyine yükselmesini sağlamak olmalıdır.

Bu meyanda belirtelim ki, politika alanında kullanılan terminoloji ve kavramlar, gerçekte savunulan teorik-politik dünya görüşünün doğrudan dile gelmesidir. Lenin'in mütemadiyen işçi sınıfı ve devrimci örgüt vurgusu yapması son derece bilinçli bir tutumdur. Vurguları, sınıf devrimciliğinin doğrudan bir yansımasıdır. Lenin, işçi sınıfının devrimci gücüne büyük bir güven beslemiş ve bunu pratikte ortaya koymuştur. Meselâ 1918 yazında iç savaşın kızıştığı günlerde Lenin işçilere şu çağırıyor: “Devrimin durumu kritiktir. Unutmayın devrimi *yalnızca* siz kurtarabilirsiniz, başka kimse yok.” Lenin, düzenli olarak doğrudan işçilere seslenir, onlarla konuşur ve yardımlarını ister. Zira işçiler devrime sahip çıkar ve mücadele ederlerse işçi iktidarı ayakta kalabilirdi. Tüm burjuva iftiraların aksine Lenin, işçi sınıfı olmadan asla ve asla bir proletarya diktatörlüğü kurulacağına inanmamış, partiyi sını-

1 Troçki, *Sınıf, Parti ve Önderlik*, Sınıf Bilinci, sayı 3, s.89
2 akt. Krupskaya, *Lenin'den Anılar*, Bibliotek Yay., c.2, s.15

elverişsiz koşullara kendilerini uyarlayabilme yeteneği kazanmalı, devrimci ilkeler alabildiğine belirginleştirilmeli ve kitlelerin gerçek hayat sorunları üzerinden onlarla bağlar kurulmalıydı.

Diğer bir kesim ise illegal örgütlenmenin terk edilmesini, sosyalist hareketin mevcut yasalar çerçevesinde kendisini legalize etmesini ileri sürerek örgütsüzlüğe övgüler düzüyordu. Bu aklieveller, devrimci örgüt ve çalışma biçimlerinin komünistleri zor durumda bıraktığından ve güya kitlelerden yalıtıldığından dem vurarak, örgütsüzlüğü propaganda ediyor ve bu şekilde kitleselleşmeyi hayal ediyorlardı. Bu kervanın tasfiyeci Menşevik yolcuları arasında Bolşeviklerin bir kesimi de yer almaktaydı. Örgütlü mücadeleden ve proleter temelli devrimci çalışmadan kaçış, kendini ideolojik alanda da dışa vuruyordu. Özellikle felsefe alanında ortaya konan birtakım görüşler, örgütlü devrimci mücadele alanındaki kaçışın biçim değiştirmesinin ifadesiydi. Yeni Kantçı idealist filozofların görüşleri göklere çıkartılarak, Marksizm revize edilmeye çalışılıyordu. Haklı olarak Lenin, felsefe alanındaki bu tartışmayı politik alandaki mücadelenin bir parçası olarak gördü ve buna göre tutum aldı. Zira sanat ve benzeri alanlarda nasıl tarafsızlık ve politika dışılık yoksa felsefede de yoktur. Filozof ya da felsefe üzerine yazan kimse, felsefe alanında aldığı tutumu şu ya da bu biçimde politika alanında da sürdürür. Bu nedenle *Materyalizm ve Ampiryokritisizm* kitabını yazan Lenin, aslında felsefi alandan hareket ederek de ideolojik ve politik bir mücadele vermiş olmaktadır.⁵⁷

Nitekim kitap bittikten sonra Lenin, kardeşine bir mektup yazarak meselelerin bu boyutuna dikkat çeker: “Bu kitabın mümkün olduğu kadar tez piyasaya çıkması benim için öldüresiye önemli; sadece edebi bakımdan değil, fakat siyasal nedenlerden ötürü de çok önemlidir.”⁵⁸ Lenin’in o dönem verdiği ideolojik-politik mücadele, daha sonraki yıllarda işçi sınıfı içindeki devrimci çizginin güçlenmesini sağlamıştır. Bu mücadelenin önemini Krupskaya şöyle anlatmaktadır: “Geriye dönüp o yıllara baktığımız zaman, mücadelenin ne için yapıldığı şimdi daha parlak bir şekilde açığa çıkıyor. Bugün, geçirilen deneyler Lenin’in izlediği yolun doğruluğunu o kadar açık biçimde ortaya koyuyor ki, verilen mücadele çoğu kimse tarafından daha az önemseniyor. Oysa bu mücadele yapılmıyorsa, yükselen devrimci eğilimler sırasında Parti, kendi amaçlarını geliştirme olanağı bulamayacak ve zafere doğru ilerlemesi

57 Bu konuda bkz. Akın Erensoy, *Devrimci Marksist Teorinin Yeniden Üretimi*, www.marksist.com

58 akt. Bertram D. Wolfe, *Devrimi Yapan Üç Adam*, c.3, s.216

şarıdan okulu bitiren– Lenin, aktif mücadeleye katıldığında kendini oldukça iyi eğitmiş ve ne yapması gerektiğini bilen birisidir.

Çarlık despotizminin tüm toplumu demir yumrukla baskı altında tuttuğu ve işçi sınıfının her türlü örgütlenmesinin yasak olduğu bu dönemde, devrimci çalışmalar gizlice yürütülmekte ve Marksist görüşler bu yolla işçi kitlelerine ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Lakin tüm zor koşulların üstesinden gelecek bir devrimci irade ve yöntem de doğup gelişmekte, çeşitli biçimler altında işçilere ulaşılmaktadır. Meselâ Petersburg’da işçilere okuma yazma öğreten bir okul, sosyalist öğretmenler aracılığıyla devrimci görüşlerin işçilere ulaştırılmasının aracı haline gelebilmiştir. Lenin’in eşi Krupskaya, “o günlerde Akşam Pazarı Okulu işçi sınıfının günlük yaşantısını, çalışma koşullarını ve kitlelerin ruhsal durumlarını incelemek için bulunmaz bir olanaktı” demektedir.

Lenin, işçilerin yaşam koşullarını anlamak, devrimci propaganda ve ajitasyon konusunda türlü yaklaşım yolları bulmak amacıyla en küçük ayrıntılarıyla dahi ilgilenmekteydi. İşçilerle sohbetler etmek, onların ne ve nasıl düşündüğünü öğrenmek, düzene karşı nabızlarını ölçmek Lenin için daima önemli olmuştur. Lenin, sürgün yıllarında Londra ve Paris’teki işçi semtlerinde tiyatrolara, işçi toplantılarına ve hatta kiliselere gider, sınıfın ruh halini yakından gözlemeye ve eğilimlerini anlamaya çalışırdı. Krupskaya, *Lenin’den Anılar*’da şöyle yazar: “Vladimir İlyiç, her zaman işçi kalabalıklarına kendini yakın hissedirdi. İster yorgun işçilerin şehirden kaçmış olmanın mutluluğuyla gezindikleri ve çimenler üzerinde saatlerce yattıkları yerlerde, isterse bir bira evi ya da okuma salonu olsun, nerede bir kalabalık varsa mutlaka orada olurdu.” Lenin’in bu yönü, Rusya’da ve Batı’daki diğer Marksist liderlerden ve aydınlardan farklı olarak, işçi sınıfının düşünsel ve ruhsal dünyasını kavraması bakımından önemlidir ve ayırt edicidir. Böylece Lenin, işçi sınıfını teoride tanıyan, kapitalist üretim ilişkilerinin analizi bağlamında ne yapılması gerektiğini söyleyen, gerçekte ise sınıftan kopuk aydınlardan kendini ayırmış oluyordu.

Bir dönem için gerekli ve geçerli olan çalışma biçimlerinin dondurulması, değişmez kalıplar haline getirilerek değişen koşullar karşısında eski bildik türkülerin söylenmesi işçi sınıfının devrimci mücadelesini ilerletmez. Bu bilinçten hareketle Lenin, kitabı olanın karşısına yaşamın canlı süreçlerini koyarak, teorinin pratik ile birleştirilmesi ve sınanması için mücadele verdi. Lenin, *hayat en iyi öğretmendir* özlü sözünü tüm yaşamı boyunca düsturu yapmıştır.

Teorinin pratiğe nasıl uygulanacağı, yaşam karşısında yerinin ne olup ne olmadığı noktalarında işçilerin görüşlerine çok önem veriyordu. Ekonomizmi mahkûm ettiği ve işçi sınıfının devrimci partisinin örgütlenme modelini ortaya koyduğu *Ne Yapmalı* adlı çalışmasının işçiler nezdinde nasıl yankı bulduğunu ilgiyle incelemiştir. Sürgünde, yoldaşlarından birisine yazdığı mektupta, “işçilerle yaptığım konuşmalara ilişkin raporuna pek çok sevindim. Bu tür mektuplardan çok seyrek alıyoruz. Bu mektuplar gerçekten de korkunç şevklendirici oluyor” diyor ve işçilerin kendisine mutlaka mektup yazmasını salık veriyordu: “Kişisel olarak ben, özellikle işçilerin «Ne Yapmalı?»ya ilişkin düşüncelerini bilmek istiyorum.”³

Elbette bu satırları okurken, burjuva demokratik anlamda bile örgütlenmelerin yasak olduğu, sendikaların bulunmadığı, işçi sınıfının eğilimlerini yansıtmadığı, dolayısıyla işçilerin sendikal ve siyasal düşünceler karşısındaki tavrının çok bilinmediği Rusya koşullarını akıldan çıkartmamak gereklidir. Burada asıl önemsenmesi gereken husus, Lenin’in işçi sınıfı odaklı olmasıdır. Lenin, kapitalizmin ne olduğunu ve nasıl bir mücadele vermek gerektiğini işçilere derinlemesine kavratmak istemiştir. Meselâ, okuma yazma okullarından kazanılan işçilere *Kapital*’i anlatır, onların anlayabilmesi ve kendi yaşamlarıyla bağlar kurarak sonuçlar çıkartması için canlı bir tartışma ortamı yarattı. Lenin’in derslerine katılan işçilerden birisi şunları yazmaktadır: “Sık sık bizi sıkıştırır, konuşmaya veya tartışmaya başlamamızı sağlamaya çalışırdı. Daha sonra her birimizi, herhangi bir konuda kendi görüşümüzün doğruluğunu ispatlamak için diğerlerimizle tartışmaya zorlardı. Böylece derslerimiz çok canlı, anında gelişen ve çok canlı dersler olur, biz hepimiz insanlar önünde konuşmaya hazırlanır, alışırız. Bu çalışma metodu, sorunların her öğrencinin gözünde aydınlanması için son derece yararlı olurdu... Bu çalışmalar, aynı zamanda bizlerin kendi başımıza araştırma yapmayı, materyal arayıp bulmayı öğrenmemizi sağladı. Dersleri yöneten hocamız bize durmadan araştırma konuları verirdi ve bu konular fabrika ve işyerlerindeki hayatımız üzerinde inceden inceye gözlem yapmamızı, düşünmemizi gerektirirdi.”⁴

Reformistler ve burjuva ideologlar, işçi sınıfının kendiliğinden hareketinin kapitalizmi yıkamayacağını belirten Lenin’i, işçileri küçümsemekle ve partinin işçiler üzerindeki diktatörlüğünü savunmakla suçlarlar. Kuşkusuz bu suçlamanın asıl amacı işçi kitlelerinin bilincini bulandırmak ve işçi sınıfının

tına girer. Devrimler tarihinin bu konuda acı deneylerle dolu olduğunu bilen Lenin, bıkıp usanmadan örgütlülüğe vurgu yapmış, proletaryaya önderlik eden devrimci bir örgüt olmadan burjuvazinin alaşağı edilemeyeceğini dile getirmiş ve daima bu yönde çalışmıştır. Örgüt meselesini yüksek bir bilinçle kavrayan Lenin, gericilik yıllarında ağır koşulların basıncı altında mevzileri terk edip örgütsüzlüğü veya gevşek örgütlenmeleri savunan sosyalistlere karşı amansız bir mücadele vermiştir.

İşçi sınıfının burjuvazi karşısında başarıya ulaşması için, birçok mücadele biçimini iç içe geçirerek bir bütün halinde yürütmek gerektiği Marksizmin amentüsüdür. Fakat bilhassa burjuva gericilik dönemlerinde ideolojik mücadele fazlasıyla öne çıkar. 1905 devriminin yenilip geri çekilmesi sürecinde devrimci saflarda büyük bir savrulma meydana geldi. Bolşevik ve Menşeviklerin kitlelerle bağları koptu ve yalıtıldılar. Yenilginin ağır atmosferinde karamsarlık ve bireysellik, illegal örgüt düşmanlığı ve tasfiyecilik kapladı ortası. Kuşku, korku, umutsuzluk ve belirsizlik örgütlü mücadeleden kaçışı getirmekle kalmadı, aynı zamanda burjuva ideolojisinin basıncıyla devrimci saflarda bilinç bulanıklıkları da meydana geldi. Krupskaya anılarında o dönemi şöyle anlatıyor: “O yıllar, Sosyal Demokratlar arasında en büyük fikir karışıklıklarının olduğu yıllardı. Marksizmin en belirgin esaslarını yeniden gözden geçirmek için girişimlerde bulunuluyor ve Marksizmin bütün olarak dayandığı maddeci kuramı sarsmak için felsefi çabalar harcanıyordu. O günler karanlık günlerdi.”⁵⁶

Bu dönemde tasfiyecilik ve örgütsüzlük propagandası birçok kanaldan geliyordu. Bir kesim güya daha devrimci bir tutum geliştirdiğini iddia ederek legal alan çalışmasına tümüyle son verilmesini, parlamentodan ve sendikalardan çıkılmasını, tümüyle gizli bir faaliyet yürütmek gerektiğini söylemekteydi. Sağa sola ultimatolar veren bu anlayış, görünürde radikal ve biçimsel olarak devrimci idi. Ancak savundukları, pratikte devrimci çalışmanın kitlelerden kopartılması, içe kapanma ve neticede dağılma ve tasfiyecilik anlamına geliyordu. Bu nedenle Lenin, görünüşte son derece devrimci bir tutummuş gibi gelen bu anlayışı haklı olarak tasfiyeci olmakla eleştiriyordu. Oysa işçi sınıfının verili örgütlü gücü hesaba katılmalı ve bu temelde hareket edilmeliydi. Lenin, gerçek devrimci mücadelenin ilkelerden ödün vermeden kitlelerle bağ kurmayı, en zor koşullarda dahi işçi hareketi içinde örgütlü bir varlığı ayakta tutmayı ve geliştirmeyi gerektirdiğini söylüyordu. Örgüt ve militanlar en

3 akt. Krupskaya, *age*, c.1, s.57

4 akt. Bertram D. Wolfe, *Devrimi Yapan Üç Adam*, Kuzey Yay., c.1, s. 113

56 Krupskaya, *Lenin'den Anılar*, c.2, s.5

komitesi yaptığı uzun toplantı neticesinde Kamanev ve Zinovyev'in karşı çıkmasına rağmen ayaklanma kararı aldı. Bu ikili ilerleyen günlerde ayaklanma kararını düşman gazetelere yazdıkları bir yazıda açık edecek ve "grev kırıcı" damgası yiyerek Lenin'in tüm şimşeklerini üzerlerine çekeceklerdi.

Ancak ayaklanma kararı alınmasına rağmen, bunun ne zaman başlatılacağına dair bir tarih belirlenmemişti. Lenin, derhal hazırlıklara girişilmesini ve ayaklanmanın başlatılmasını isterken, Troçki'nin de içinde olduğu grup, ayaklanma kararının bir iki hafta içinde toplanacak olan Tüm Rusya Sovyet Kongresinde alınmasının politik açısından daha uygun olacağını savunuyordu. Böylece geniş emekçi kitlelerin gözünde, tartışmalara yer vermeyecek şekilde meşruiyet sağlanmış olacaktı. Lenin ise, önce Kerenski'yi yen, sonra kongreyi topla; önemli olan fırsat kaçmadan iktidarın alınmasıdır diye karşılık veriyordu. Parti içinde süren tartışmalar gerek parti tabanında gerekse işçi ve asker kitlesi içinde muazzam bir gerilim yaratmıştı. Artık tahammülü kalmayan Lenin, 24 Ekim gecesi son mektubunu yazıp ayaklanmayı başlatmak üzere harekete geçti. Ne var ki ayaklanma hazırlıklarını bastırmak üzere davranan burjuva hükümetin müdahalesiyle ayaklanma başlamıştı bile. İki gün içinde işçi sınıfı iktidarı ele geçirecek ve tarihteki ilk muzaffer proleter devrim böylece gerçekleşmiş olacaktı.

Troçki, eğer Bolşevikler Ekimde iktidarı almasalardı, bir daha asla alamazlardı diye belirtir. Kuşkusuz bunu sağlayan, sınıf mücadelesinin nabzını tüm yönleriyle duyumsayıp ölçen, biriken devrimci basıncın işçi sınıfı iktidarına hayat vermesini sağlayan Lenin'di.

Lenin'in mücadelesi

Sosyalistler kadar burjuva siyaset bilimci ve tarihçiler de Lenin'in politik taktikler konusunda önemli bir kişilik olduğunu teslim ederler. Ancak örgütlü bir güç ya da bunun için bir mücadele olmadan ne politik deha ortaya çıkar ne de politik taktikler hayata geçirilebilir. Modern sınıf mücadelesi tarihi göstermiştir ki, şu ya da bu biçimde ortaya çıkan tüm toplumsal hareketlere son tahlilde yön verenler örgütlü güçler olmuştur. Hangi nesnel zeminde ve her ne biçimde ortaya çıkarsa çıksın hiçbir kendiliğinden hareket boşlukta durmaz, duramaz. Başlangıçta heterojen bir karaktere sahip toplumsal hareketler kısa zamanda ayrışır ve mücadele farklı sınıfsal çıkarlar temelinde yürütülür, yani eninde sonunda işçi sınıfının yahut da burjuvazinin hegemonyası al-

devrimci öncüsünün örgütlenmesine olan ihtiyacı karartmaktır. Lenin, hiçbir zaman işçi sınıfının kendiliğinden hareketini görmezlikten gelmemiş ve ekonomik mücadeleyi küçümsememiştir. Lenin, ekonomik mücadelenin siyasal mücadele ile birleştirilmesi gerektiğinin, siyasal sınıf bilinciyle donanan işçilerin kapitalizmi yıkmayı hedeflerine koyacağını altını çizer. Fakat Lenin, işçi sınıfının militan kesimlerini bünyesinde toplayan devrimci bir partinin yol göstericiliği olmadan kendiliğinden kabarmaların kapitalizmi alaşağı edemeyeceğini, burjuvazinin çeşitli yollar bularak gelişen hareketi düzen içi kanallara akıtmayı başaracağını belirtir. Bu nedenle Lenin, işçilerin kapitalizme karşı bilinçlenmesi ve örgütlenmesi için amansız bir çalışma yürütmüştür. Lenin, bir dönem *Iskra* (Kıvılcım) gazetesini birlikte çıkardıkları Menşevik liderlerden Akselrod'a yazdığı bir mektupta, hiçbir şeyi işçiler için yazmayı öğrenmekten çok arzu etmediğini ifade eder.⁵ İşçilerin bilinçlenmesi, haberler ve mektuplar yazması, özellikle bu yazılanların ruhunu koruması bakımından orijinalliğinin bozulmaması için partili aydınlara karşı mücadele vermiştir.

Lenin, kapitalist düzenin değişmesi ve sınıfsız bir dünyanın kurulması gerektiğini tüm varlığıyla hissetmiş, işçi sınıfının davası için çalışmış ve hayatını insanlığın toplumsal kurtuluşuna hasretmiştir. Öyle ki, "satranç çok zaman alıyor ve çalışmalarımızı engelliyor" diyerek, tutkuyla oynadığı satranç bırakabilmiştir. Şurası çok açık: Lenin devrimin, işçi sınıfının devrimci iradesinin, inancının ve yorulmaz çalışmasının tecessüm etmiş halidir. Bunu, Lenin'in mücadele içinde olduğu tarihsel şahsiyetler de itiraf etmekten geri durmamışlardır. İşçi sınıfını kendi bağımsız mücadelesinden alıkoymak amacıyla bizzat polis tarafından örgütlenen sendikanın arkasındaki kişi Zubatov, şöyle demektedir: "Bugün devrimde Ulyanov'dan daha büyüğü yoktur." Zubatov, üstlerine verdiği raporda "bu devrimci vücudun başını kopartmak" gerektiğini söylemekteydi. Rus sosyal demokrasisinin (Marksist hareketinin) kurucusu Plehanov, Lenin için "Robespierre'ler işte bunun hamurundan yoğrulmuşlardır" demektedir. Menşevik lider Akselrod ise, Lenin'in canlı kanlı devrimin cisimleşmesi olduğunu şu sözlerle anlatır: "Lenin'in her günü, günlerinin yirmi dört saatinin yirmi dördü devrime adanmıştı. Devrimden başka tek bir düşüncesi yoktu. Uykusunda bile uyuyup rüya görüyordu. Ama hiçbir rüyasının devrimden başka bir konusu yoktu. Böylesi adam az bulunur."⁶

5 akt. Krupskaya, *İşte Lenin*, İnter Yay., s.218

6 akt. Bertram D. Wolfe, *age*, s.254

Ekonomizme karşı mücadele

Lenin, özellikle Marksizmin sosyal demokrasi adıyla Rusya'ya girdiği ve geliştiği dönemde, işçi sınıfının mücadelesini iktisadi kazanımlarla sınırlayan eğilim ve yaklaşımlara karşı yılmaz bir kavga vermiştir. En gelişmiş biçimiyle 1890'ların sonunda Rusya'da tarih sahnesine çıkan *ekonomizm* reformizmle de birleşerek günümüz işçi hareketinde de büyük bir yer tutmaktadır. Zira reformizm ile ekonomizm bir bütünün değişik görünümleridir. Günümüzün sosyalist hareketinde, açıktan reformist olanların yanı sıra, devrimci etiketli reformist ve oportünist eğilimler de çok yaygındır. Elbette reformistler de siyaset yapmayı savunurlar; ancak onların siyaseti, hakikatte kapitalizmi hedef almayan, işçi sınıfını devrimci temelde kapitalizmi yıkmaya yönelmeyen, iktisadi ve siyasi kazanımları esas alan bir siyasettir.

Rusya'daki ekonomizm ile Avrupa'daki sosyal demokrat kitlesel işçi partilerinde cisimleşen reformizmin örtüştüğünün açığa çıkması zaman almıştır. Avrupa'da büyük işçi sendikaları ve geniş sosyal demokrat partiler vardı. Ancak Avrupa'dan farklı olarak Rusya'da ekonomik ve siyasal mücadelenin tüm yasal kanalları kapalıydı. Burjuvazi kadar işçi sınıfının da önünde Çarlık monarşisinin yıkılması ve siyasal özgürlüklerin kazanılması acil görev olarak duruyordu. Böylece Çarlık istibdadı altında burjuva demokratik görevler, işçi sınıfının ekonomik mücadelesi ve kapitalizme karşı yürüteceği mücadele iç içe geçmekteydi. Burada sosyalist hareket için siyasal mücadelenin iki yönü olduğunu belirtelim: Birincisi Çarlık monarşisinin yıkılması, ikincisi ise kapitalizmin hedef alınması ve işçi sınıfının bu temelde mücadeleye çekilmesi. Lenin şöyle yazmaktaydı: "Birincisi, Sosyal Demokrasinin özü proletaryanın sınıf mücadelesinin siyasi iktidarın ele geçirilmesi, tüm üretim araçlarının bir bütün olarak toplumsallaştırılması ve sosyalist ekonominin kapitalist ekonominin yerini alması amacıyla örgütlenmesidir. İkincisi, Rus Sosyal Demokrasinin görevi, acil hedefi otokrasiyi devirmek ve siyasal özgürlüğü elde etmek olan Rus devrimci işçi sınıfı partisini örgütlemektir."⁷

Ne var ki sosyal demokrasinin bir kanadı, siyasal mücadeleyi işçi sınıfının iktisadi hakları için verilen mücadeleye tâbi kılıyordu. Özellikle 1890'ların ortasında gelişen ekonomik talepli grevler, ekonomizmin kalkış noktasını oluşturmuştu. Ekonomistler, iktisadi haklar için ajitasyonun daha kolay ol-

günlerinin yıkıcılığı tüm parti üzerinde etkisini hissettiriyordu, ama özellikle de sağ kanat üzerinde. Lenin'in sürekli oklarını fırlattığı bu sağ eğilim, özü itibariyle burjuva cumhuriyetinde güçlü bir muhalefet partisi olmaya odaklı bir siyaset anlayışına sahipti. Bu nedenle de bin dereden su getirerek ayaklanmaya karşı durdular ve hatta bozgunculuğa savruldu. Troçki'nin ifadesiyle Nisan günleri geri gelmiş gibiydi.

Lenin ardı ardına yazdığı yazı ve mektuplarda parti merkezine, parti tabanına ve kitlelere sesleniyordu. Çok çarpıcı, kesin bir dil kullanıyor ve olguları tüm yönleriyle sergileyerek ayaklanmanın kaçınılmazlığını ortaya koyuyordu. Devrimin aldığı seyri, değişimi ve uluslararası durumu analiz ediyordu. Temmuzda iktidarı almaya hazır olmayan kitlelerin, gelinen aşamada bunu arzuladığını, üstelik kararsız küçük-burjuva saflarda muazzam bir yalpalama olduğunu ve bunun bir sonucu olarak Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin geçici hükümetten koştuklarına dikkat çekiyordu. Avrupa'da işçi sınıfının hareketlendiğini, Almanya'da bir devrimin eşiğine geldiğini, emperyalist düşmanların geçmişe nazaran zayıfladıklarını ve bu açılardan da devrimin koşullarının olgunlaştığını ifade etmekteydi. Dolayısıyla bir dakika zaman kaybetmeden ayaklanma başlatılmalı ve hükümet tutuklanmalıydı. 29 Eylül tarihli *Kriz Olgunlaşmıştır* adlı mektubunda, merkez komitesinin kendisine yanıt vermediğini ve yazılarına sansür uygulandığını belirtir. Ön Parlamento'ya katılma kararını utanç verici bulduğu yönündeki ifadelerinin yayınlanmadan önce metinden çıkartıldığını, bu tutumun, MK'nın "dilini tut ve uzaklaş" ikazı olarak algılandığını, bu nedenle merkez komitesinden istifa ederek parti tabanında ajitasyon yürütmeye geçeceğini açıklıyordu.

Sağ kanadın bastırmasıyla partinin Ön Parlamento'ya katılması ve parlamenter kürsüyü kullanmaktan dem vurması trajiktir. Sanki kitleler ayaklanma çizgisine gelmemişler, sanki sovyetler Bolşeviklerin eline geçmemiş ve "bütün iktidar sovyetlere" sloganı son derece yakın bir ihtimal haline gelmemiş gibi, Kamanev çizgisi, Lenin'in zamanında boykot karşıtı tutumu üzerinden burjuvazinin nefes almak için ileri sürdüğü uyduruk Ön Parlamento'ya katılmayı haklı çıkarmaya çalışıyordu. Lenin, durmaksızın yazıyor, parti örgütlerine sesleniyor ve ayaklanma karşıtı eğilimi yenmeye çalışıyordu. *Zaman kaybetmenin ölüm olacağına, hem Rus hem de dünya devriminin başarısının iki ya da üç günlük savaşa bağlı olduğunun altını çiziyordu. Zaman kaybetmek istemeyen Lenin, 10 Ekimde saklandığı yerden Petersburg'a döndü ve merkez*

⁷ Lenin, *Rus Sosyal Demokrasisinde Geriye Giden Bir Akım*, Ekonomizm Taraftarlarıyla Konuşma içinde, Yurt Yay., s. 47

yordu: Olayın özü, iktidarın işçi sınıfının eline geçmesidir.

İşçi sınıfındaki değişim ise, kendini kent Duma'sı seçimlerinde ve sovyetlerde Bolşevikleri çoğunluk haline getirerek dışa vurdu. Daha 20 Ağustos'ta Bolşevikler, Petersburg'da oyların %33'ünü almayı başardılar. 6 ve 9 Eylülde, önce Petersburg ve bilahare Moskova Sovyeti'nde Bolşevikler, tüm diğer partilerin toplamını aşarak çoğunluğu elde ettiler. Troçki, Petersburg Sovyeti başkanlığına seçildi. Kitlelerin işçi sınıfının devrimci iktidarı çizgisine kayması, Moskova kent Duma'sı seçimlerinde de çarpıcı bir düzeyde ifadesini buldu. 24-26 Eylülde yapılan seçimlerde Bolşevikler oyların %52'sini alarak ezici çoğunluk oluşturdular. Üstelik kentteki 17 bin askerden 14 bini Bolşevikleri destekliyordu.

Devrim eğrisindeki bu ani ve keskin yükseliş, işçi-emekçi kitlelerin burjuvaziyle hesaplaşma isteğinin apaçık bir göstergesiydi. Havanın döndüğünü kavrayan ve gerekli zaman kaçırıldığında devrimin heba olacağını gören Lenin, derhal bitmez tükenmez bir enerji ve iradeyle ayaklanma çağrısı yapmaya başladı. Koşullar değişmişti ve durulamazdı. 14 Eylülde *Bolşevikler İktidarı Ele Geçirmelidir* başlığıyla parti merkez komitesine yazdığı mektupta şöyle diyordu: "Bolşevikler şimdi, iki başkentte İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetlerinde çoğunluğu elde ettikten sonra, devlet iktidarını kendi ellerine alabilirler ve almalıdırlar." Burjuva hükümetin Demokratik Konferans adıyla bir ön parlamento toplama girişimlerini olumlu karşılayan parti içindeki sağ kanadı da eleştiriyor, amacın oyalamaca olduğunu, oysa geniş yığınların ayaklanma çizgisine geçtiğinin altını çiziyordu. "Aygıtımız yok mu" diye soruyor ve şöyle cevap veriyordu: İşte aygıtımız: sovyetler ve demokratik örgütler. Lenin, iktidarı şimdi ele geçirmedikleri takdirde tarihin kendilerini asla affetmeyeceğinin altını çiziyordu.

Parti merkez komitesi mektubu okuduğunda kelimenin tam anlamıyla şaşkınlığa düşmüştü. Buharin o anı şöyle betimliyor: "Hepimizin nefesi kesilmişti. Birimiz bile sorunu bu kadar keskin koymamıştık. Ne yapılacağını kimse bilmiyordu."⁵⁵ Tüm merkez komite, çeşitli nedenlerle, derhal ayaklanmaya girişilmesine karşı çıkmıştı. İki eğilim vardı: Sol kanat ayaklanmadan yana olmasına rağmen, bunun nasıl olacağını kestiremiyor ve verileri doğru okuyamadığı için ülke ölçeğinde başarılı olunamayacağını düşünüyordu. Kamanev ve Zinovyev'in başını çektiği sağ kanat ise, ayaklanmaya karşıydı. Temmuz

55 akt: Marcel Liebman, *Lenin Döneminde Leninizm*, s.18

masının da cazibesine kapılarak, siyasal ajitasyonu bir kenara ittiler. "Hareketin ekonomik temelini, siyasal ülküyü hiçbir zaman unutmama eğiliminin gölge düşürdüğü" söylenmekteydi. Ekonomistler işçilerin yaşamındaki ekonomik düzelmeleri her şeyin önüne koyuyorlardı.

Meselenin bu yönü oldukça önemlidir. Zira işçi sınıfının kapitalizm altında yaşam koşullarını iyileştirmek için giriştiği mücadelenin kendiliğinden yönü alabildiğine yükseltiyordu. Ekonomistler ve elbette reformistler, işçi sınıfının kendiliğinden eylemlerden öğreneceğini ve bu mücadele sayesinde kendiliğinden sosyalizm bilincine ulaşacağını iddia etmekteydiler. Buradan kalkılarak siyasal mücadele ile birlikte devrimci teori ve devrimci öncü partinin oynayacağı rol küçümseniyor ve dışlanıyordu. Aslında ekonomistler, kelimenin tam anlamıyla bir sendikal siyaseti savunuyorlardı. Ne var ki sendikaların yasak olduğu Rusya'da, ekonomik mücadelenin örgütlenmesi de esas olarak sosyalistlere düşüyor ve sendikal mücadelenin nerede bittiği ve kapitalizme karşı mücadelenin nerede başladığı noktasında bilinçler bulanıyordu. İşte bu nedenle, ekonomizm düşüncesinin işçi hareketinde doğurduğu tehlikeye karşı Lenin aktif bir teorik mücadeleye girişmiştir. *Ne Yapmalı* adlı ünlü eserinde ekonomizmi tüm yönleriyle çürütürken, işçi sınıfının nihai mücadelesinin ne olduğunu da ortaya koyuyordu.

Lenin, öncelikle işçi sınıfının tek bir mücadele biçiminin olmadığını Marx ve Engels'ten hareketle hatırlatıyordu. Engels, işçi sınıfının kapitalizme karşı mücadelesinin üç yönü olduğunu altını çizmiştir: *Teorik, siyasal ve pratik-iktisadi*. Mücadelenin bu üç biçiminden birini mutlaklaştırmak, işçi sınıfının davasına büyük bir darbe vurmaktır. Lenin, ekonomizme karşı mücadele yürütürken, iktisadi mücadelenin önemini asla inkâr etmeden ve gerekliliğini vurgulayarak teorik ve siyasal mücadeleyi öne çıkartmıştır. Lenin, "ekonomik mücadele, işçilerin işgüçlerini daha uygun koşullarda satmak, çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek için işverenlere karşı yürüttükleri kolektif mücadeledir" demektedir.⁸ Fakat diyordu Lenin, devrimci partinin yol göstericiliği olmadan ve işçiler devrimci siyasal bilinçle donanmadan bu iktisadi mücadele kendiliğinden sosyalizm bilincine varmaz ve kapitalist düzeni tehdit etmez. Egemen sınıf burjuvazi, bu kendiliğinden hareket üzerinde ideolojik hegemonyasını kurar ve onu bağımsız yolundan saptırır.

Bu bakımdan Lenin'in şu sözleri çok önemlidir: "Eğer işçiler, somut ve gün-

8 Lenin, *Ne Yapmalı*, İnter Yay., s.68

cel politik olaylar ve olgular temelinde diğer toplumsal sınıfların *her birini* entelektüel, moral ve politik yaşamlarının *bütün* tezahürleri içinde gözlemlemeyi öğrenmezlerse; nüfusun *bütün* sınıf, katman ve gruplarının yaşam ve faaliyetlerinin *bütün* yönlerinin materyalist tahlil ve materyalist değerlendirmesini pratikte uygulamayı öğrenmezlerse, işçi kitlelerinin bilinci gerçek bir sınıf bilinci olmaz. (...) çünkü işçi sınıfının kendisini tanıması, onun modern toplumun bütün sınıfları arasındaki karşılıklı ilişkilere dair yalnızca teorik düşüncelerle değil, daha doğrusu teorik olmaktan çok, politik yaşamın deneyimleri temelinde edinilmiş düşüncelerle kopmaz biçimde bağlıdır.”⁹ Lenin, 1900’lerin hemen başındaki grevlerin önceki yıllara göre daha sert olduğunu, ama buna rağmen bu grevlerin sendikal mücadelenin taleplerinin ötesine geçemediğini dile getirir. Lenin, buradan yürüyerek çok önemli bir konunun altını çizer: “Bütün ülkelerin tarihi, işçi sınıfının kendi gücüyle ancak ve yalnızca trade-unionist bilince, yani sendikalarda birleşme, işverenlere karşı mücadele etme, hükümetten işçiler için gerekli şu ya da bu yasayı çıkarmasını talep etme vs. gerekliliği inancına ulaşabileceğini göstermektedir.”¹⁰

Lenin’in vurguladığı gibi, komünist politik bilinç ancak derin bilimsel bilgi temelinde üretilebilir ve “işçilere politik sınıf bilinci *ancak dışardan*, yani ekonomik mücadelenin dışından, işverenlerle işçiler arasındaki ilişki alanının dışından götürülebilir.”¹¹ İşte işçi sınıfının devrimci partisinin gerekliliği ve onun burjuvazi karşısında teorik-ideolojik mücadele yürütmesinin önemi tam da burada berraklaşır. Marksizm, sadece işgücünün daha uygun şartlarda satılması için değil, aynı zamanda işçileri işgüçlerini satmaya zorlayan ve sömüren kapitalist düzenin değişmesi için de mücadele yürütülmesi gerektiğini söyler. Çok açık ki, örgütlü ve devrimci bir çabanın sürekliliği olmadan işçi sınıfına siyasal bilinç taşınmaz. Lenin’in de önemle belirttiği üzere burjuvazi, işçi sınıfının devrimci siyasal mücadele vermemesi ve sendikalizme saplanıp kalması için ideolojik bir savaşım yürütmektedir. Lenin, işçilere İngiliz trade-unionculuğunu kabul ettirmeye kalkan ve işçilere sırf sendika mücadelesinin tam onlara göre ve çocukları uğruna bir mücadele olduğunu, belirsiz sosyalizm uğruna mücadelenin işçilere göre olmadığını propaganda eden, bu fikirlerle işçileri aldatmaya çalışan Batı burjuvazisinin görüşlerinin ekonomistler tarafından tekrar edildiğini söylemekteydi.¹²

9 Lenin, *age*, s.77-78

10 Lenin, *age*, s.36

11 Lenin, *age*, s.87

12 Lenin, *age*, s.42-43

Lenin, devrimin alabildiğine sertleştirdiği çelişkilerden ötürü yeni aşamada silahlı ayaklanmadan başka yol kalmadığını tespit ettikten sonra, iktisadi yıkımın ve uzayan savaşın kitleleri geri dönüşsüz bir şekilde ayağa kaldıracaklarını belirtir. Bu tespit son derece doğrudur. Emperyalist dünya savaşı tüm şiddetiyle sürerken, Geçici Hükümet askerleri tekrardan aktif savaşa sürdü. Üstelik daha da ileri gidip, kaldırılan ölüm cezasını yeniden yürürlüğe koydu. Kitlelerin şimdilik suskunluk aşamasına geçtiği görülüyordu. Ama bu arada Menşevikler, Sosyal-Devrimciler ve doğal olarak Geçici Hükümet emekçi yığınlar nezdinde kesin olarak itibar kaybederken, diplerde büyük bir değişim mayalanmaktaydı. Hükümetin bir türlü devrimi kontrol altına alıp istikrar sağlayamaması, savaşın sürdürülmesini garanti edememesi ve süregiden çalkantı, egemen sınıfları ve emperyalist ortaklarını alabildiğine tedirgin ediyordu. Bolşeviklerin başının ezildiğini düşünen ve bundan yararlanmak isteyen egemen sınıf içinde arayışlar başladı. Monarşistler, toprak sahipleri, burjuvazi, bunların ordu kurmayı ve siyaset arenasındaki temsilcileri genelkurmay başkanı Kornilov eliyle gerici bir ordu darbesi tertip etmeye giriştiler. Ne var ki planları tutmadı: Çeşitli nedenlerle sözde sosyalist Başbakan Kerenski ve Geçici Hükümetin sosyalist partileri direnme kararı aldılar. İşçi ve asker yığınları Ağustosun son günlerinde başlayan Kornilov darbesi girişimine karşı kitlesel bir şekilde ayağa kalktılar. Kitleleri örgütleyip sevk eden, ordu içinde Kornilov’a karşı çalışma yürüten esas olarak Bolşeviklerdi. Darbenin püskürtülmesi, aynı zamanda devrimin yeniden yükselişinin de bir ifadesiydi. Dengeler yeniden değişmiş ve Bolşevikler, iki ay öncesinden çok daha güçlü bir biçimde siyaset arenasına geri dönmüşlerdi.

Lenin, “Kornilov ayaklanması olayların seyrinde beklenmedik (bu anda ve bu biçimde beklenmedik), neredeyse inanılmaz derecede sert bir dönemeçtir” diye yazmaktaydı. Bu dönemecin etkisi her alanda kendisini göstermeye başlamıştı. Özellikle Temmuzdan sonra kırdan başlayan köylü ayaklanmaları giderek yayılıyordu. Yoksul köylüler toprak ve barış istiyorlardı. Lenin, Nisan başında, köylü partileri üzerinden burjuva hükümete angaje olduğunu düşündüğü köylülüğün tutum değiştirdiğini görüyordu. Bu durum toplumdaki değişim açısından son derece çarpıcıydı ve gelecek günlerde bunu gündeme tutmaya devam edecekti. Yoksul köylülüğün ve devrimci proletaryanın ittifağını sağlamak maksadıyla, toprağın devletleştirilmesi şiarını terk edip, köylülerin topraklara el koymasına çağrısında bulundu. Hiç kuşkusuz bu, köylülüğe verilmiş bir tavizdi; ancak Lenin, “biz doktriner değiliz” dedikten sonra ekli-

önderini tutukladı, parti yarı yarıya yer altına çekildi ve Lenin Finlandiya'ya geçerek illegal koşullarda yaşamaya başladı. Lenin, olayların hemen sonrasında kaleme aldığı bir yazıda şöyle diyordu: "Rus devriminin barışçıl bir yolla gelişmesi üzerine kurulan umutlar geri dönmek üzere sönmüştür. Nesnel durum şöyle görülmektedir: Ya askeri diktatörlüğün tam zaferi ya da işçilerin silahlı ayaklanmasının zaferi."⁵² Bu satırlar oldukça önemlidir. Çünkü ortaya konan perspektif, devrimci sürecin hızla yeni boyutlar almasıyla birkaç ay içinde işlevini yitirmişti. Lenin, şimdi ortaya çıkan durumla örtüşen bir çalışma ve politik hedef koymak gerekliliğine işaret eder.

Bu dönemde kaleme aldığı pek çok makalede, Şubat ile Temmuz arasındaki koşulları inceler, toplumsal ve siyasal değişimi ortaya koyar. Özellikle Menşeviklerin ve Sosyal Devrimcilerin burjuvaziyle anlaşmanın eğik düzlemine adım attıktan sonra, giderek ona bağlandıklarını ve durdurulamaz bir şekilde karşı-devrimin bok çukuruna yuvarlandıklarını ifade eder. Bu sözüme sosyalist partilerin karşı-devrimci burjuvazinin payandası haline gelmesiyle dört beş aylık sınıfsal güç dengeleri değişmiş ve bu sürede ifadesini bulan şiarlar da anlamsızlaşmıştı. Ani dönüşler karşısında körleşmemek gerektiği konusunda uyarıda bulunur Lenin: "Tarihte ani dönüşümler olduğunda, ileri partilerin bile az çok uzunca bir süre yeni duruma alışamadıkları ve dün doğru olan, ama bugün her türlü anlamını yitirmiş, tarihin ani dönüşümü nasıl «birdenbire» ortaya çıkmışsa öyle «birdenbire» anlamını yitirmiş olan şiarları tekrarladıkları sıkça görülmüştür."⁵³ Lenin, "bütün iktidar sovyetlere" sloganının da değiştirilmesi gerektiğini söyler. Çünkü der, şimdiki sovyetler karşı-devrim karşısında güçsüzleşmiştir, üstelik buradaki Menşevik ve Sosyal-Devrimci çoğunluk burjuvazinin payandası konumundadır ve sloganın somut hayatta bir karşılığı yoktur. Lenin, devrimin tekrar yükselişiyle yeni sovyetlerin ve partilerin ortaya çıkabileceğinin de altını çizer. Aslında Lenin, sovyetlere biçimsel olarak bakılamayacağını daha önce de dile getirmişti. Zira önemli olan onun hangi sınıfları temsil ettiği, devrimci kitlelerin mücadelesinin aracı haline gelip gelmediği ve iktidar organı özünü koruyup korumadığıdır. Daha Nisan Konferansında şöyle demişti: "Bizim için sovyetler biçim olarak önemli değildir, bizim için önemli olan, bu sovyetlerin hangi sınıfları temsil ettiği. Bu yüzden proletaryanın bilincini aydınlatmak için uzun süreli bir çalışma gereklidir."⁵⁴

52 Lenin, "Siyasal Durum", *Nisan Tezleri*, Sol Yay., s.105

53 Lenin, "Şiarlar Üzerine", *Seçme Eserler*, c.6, s.176

54 Lenin, "Nisan Konferansında Politik Durum Üzerine Rapor", *Seçme Eserler*, c.6, s.88

Lenin, ne iktisadi mücadelenin önemini ne de işçi sınıfının kendiliğinden kalkışmalarını küçümsemiştir. Lenin, her seferinde, inat ve kararlılıkla ekonomizm eğilimi karşısında işçi sınıfının devrimci partisinin gerekliliğine ve siyasal mücadelenin önemine vurgu yapmıştır. Günümüzde ortaya çıkan devrimci durumlar da göstermektedir ki, kitlelerin kendiliğinden kabarması işçi sınıfının siyasal iktidarı fethetmesine yetmemektedir. Bunun olabilmesi için, proleter devrimci güçlerin işçi sınıfı içinde derinden kök salması, örgütlü, planlı ve bilinçli bir çalışmayla işçi sınıfının mücadelesinin liderliğini kazanmaları gereklidir. Elbette işçi sınıfının kapitalizme karşı savaşımında iktisadi mücadelelerin daima önemli bir yeri olacaktır ve olmaktadır. Ancak reformlar uğruna mücadelenin sosyalizm mücadelesine tâbi olduğunu unutmamak gereklidir. Lenin'in de belirttiği gibi, *ekonomik ve siyasi mücadele madalyonun iki yüzüdür ve birbirinden ayrılamaz*.

Şu hususun da altını çizmek gerekiyor: Lenin, Rusya'da ekonomizme karşı uzlaşmaz bir şekilde mücadele vermemiş olsaydı, sosyal demokrasi içindeki reformist eğilimler kısa zamanda açığa çıkmayacak ve aynı Avrupa'daki gibi reformist eğilimler işçi sınıfının önderliğini ele geçireceklerdi. Devrimci sosyalizmden ekonomizm eğilimini ayırıştırın Lenin, Rus işçi sınıfının devrimdeki öncüsünü bulmasının da yolunu açmıştır.

Devrimin yolunu zahmetli çalışma hazırlar

Petersburg'da faaliyet yürüten 20 Marksist çevre, 1895'te Lenin öncülüğünde, "İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği" adı altında bir araya getirilmişti. Bu birlik, işçi kitleleriyle bağ kurmaya, sosyalist düşünceleri işçilere taşımaya ve devrimci bir parti yaratmaya çalışıyordu. Her türlü demokratik hakkın yok sayıldığı Çarlık despotizmi altında, tüm sendikal ve siyasal faaliyetler gizli bir şekilde yürütülmek zorundaydı. Bu zor koşullar altında, işçi sınıfına daha yaygın bir şekilde ulaşmak amacıyla bir gazete çıkartmaya girişen Mücadele Birliği, hedefine ulaşamayacaktı. Polis baskını sonucunda Lenin ve Martov dâhil örgütün ana kadroları tutuklandı ve gazete planı hayata geçirilemedi. Rusya'da ilk kez gerçek anlamda planlı ve programlı çalışan, işçi sınıfıyla bağlar kuran ve bir parti yaratmaya odaklanan bu devrimci örgütün yürüyüşü, geçici olarak durdurulmuş oldu. Önce cezaevine atılan ve sonraki yıllarda ise Sibiryaya sürgüne gönderilen Lenin, bu dönemdeki çalışmaların önemini vurgular. Lenin, çalışmaların biçimsel açıdan çok gö-

ze çarpmadığını, yapılan işlerin görünürde mühim olduğu izlenimi vermediğini ama aslında işçi sınıfı içinde devrimci faaliyetin temellerinin atılması bakımından bir hayli önemli olduğunu belirtmiştir. Krupskaya, *Lenin'den Anılar*'da bu hususun önemine dikkat çeker: “Sorun kahramanca işler yapmak değil, fakat kitlelerle sıkı ilişkiler kurmak, onlara yaklaşmak, *onların en güzel umutlarının aracı olmayı öğrenmek* ve onları saflarımızda toplamak, canlandırmaktır.”¹³ (abç)

Sebatkâr ve zahmetli çalışmalar olmadan, emek verilmeden ve gerekli terakütmeden başarıya ulaşılamaz. Görünüşte çok devrimci olan, kişileri ya da örgütleri heyecanlandırma ve tatmin etmekle sınırlı kalan bir faaliyetin işçi kitleleri ileriye çekemeyeceği açıktır. Devrimci faaliyetin ana amacı işçi kitleleri durdukları noktadan ileriye çekmek, bilinç dönüşümüne uğratmak ve kapitalizme karşı mücadeleye sevk etmektir. Aksi durumda, işçi sınıfının mücadelesini ileri taşımayan her çaba, Lenin'in önemle belirttiği üzere, coşkulu sloganlar üzerinde yükselen devrimci lafazanlıktan öteye geçemez. Bu bakımdan, en gerici dönemlerde dahi uygun çalışma biçimleriyle işçilere ulaşmayı ve onları ileriye çekmeyi bilmek gereklidir. İşçi sınıfının sendikal, siyasal, devrimci örgüt ve bilinç düzeyinin geri olduğu bugünün Türkiye koşullarında da, bu zahmetli görev değişmemektedir. İşçi sınıfının sendikal örgütlülüğü öylesine diplere vurmuş bulunuyor ki, geniş işçi kitleleri sendikal bilinçten dahi yoksundurlar. Düşük ücretlere, uzun çalışma saatlerine ve ağır çalışma koşullarına, taşeronlaştırmaya ve iş kazalarına karşı kitlesel ve yaygın bir mücadele doğup gelişmemektedir. Öyle ki, gelirlerini bir nebze artırmak isteyen işçiler, kendi rızalarıyla fazla mesaiye kaldıkları ve hatta işyeri yöneticilerini bu yönde zorladıkları için ekonomik ajitasyonun en geri düzeyi bile karşılık bulamamaktadır. İşte bu zor koşullar altında sınıf devrimcileri, sebatla işçi kitleleriyle bağ kurmak ve ileriye çekmek için çalışmaktadırlar. Şu an için başka da bir yol yoktur.

Lenin, işçi sınıfının çeşitli halkalarını yakalayan ve ortak bir noktaya çeken bir mücadele anlayışına hayat vermiştir. Sınıfın geri kesimlerinin düzeyine prim vermeden onları ileri çeken yol ve yöntemlere işlevsellik kazandırmak son derece önemlidir. Bunun olabilmesi için Lenin, öncelikle teorik sorunların ele alınması, çözümlenmesi, ideolojik ve politik netlik zemininin oluşturulması gerektiğini belirtiyordu. Yaygın örgütlü propaganda ve ajitasyonun olabilmesi için diyordu, doğru teorik çözümlerle çok önemlidir. Ancak ar-

13 Krupskaya, *Lenin'den Anılar*, c.1, s.20

“Kahrolsun on kapitalist bakan” ve “bütün iktidar sovyetlere” gibi Bolşevik sloganların yükseldiği miting, kitlelerin nasıl da sola kaydığının bir ifadesi oldu. Lenin, kitlelerin kendiliğinden inisiyatif aldığını, devrimin hangi yönde ilerlemesi gerektiğini belirlediklerini, devrime yön gösteren devrimci politikayı sahiplendiklerini ifade ediyordu. Günün anlamını şöyle açıklıyordu: “18 Haziran, öyle ya da böyle Rus devrim tarihine bir dönüm noktası anlamına gelen günlerden biri olarak geçecektir.”⁵¹

Günler ilerledikçe özellikle Petersburg ve Moskova merkezli işçi ve köylü yığınların tahammülleri tükeniyor, devrimci basınç giderek artıyordu. 18 Haziran ile 4 Temmuz arasında gerek işçi kitleleri gerekse Bolşevik taban zapt edilemez bir noktaya ulaşmıştı. Bir an önce harekete geçilmesini ve burjuva hükümetin tepelenerek iktidarın sovyetlere verilmesini talep ediyorlardı. Devrimin bu günleri, pek çok açıdan oldukça öğreticidir. Bilhassa iki başkentte emekçi yığınlar, sosyalist partilerden ve hatta Bolşeviklerden bile daha radikal görünen bir çizgiye gelmişlerdi. Bolşevik Parti'nin sol kanadı kitlelerin bu radikal çizgisiyle iç içe geçerken, Kamanev gibilerinin temsil ettiği sağ kanat çubuğu ters tarafa bükerek fazladan itidal çağrısı yapıyordu. Lenin, elbette sol çizgideydi ama son derece temkinliydi. Çünkü yeterince hazırlıklı olmadıklarını, iktidarı ele geçirmeleri halinde Petersburg ve Moskova'nın ötesine geçemeyeceklerini ve dolayısıyla iktidarı ellerinde tutamayacaklarını düşünüyordu. Bu nedenle çubuğu, beklemek ve hazırlanmak gerektiği noktasına büküyordu. Kollontay, anılarında, sık sık parti merkezini ziyarete gelen ve harekete geçilmesi yönünde Lenin'i ikna etmeye çalışan işçi ve asker delegasyonlarının şu cevabı aldıklarını aktarır: “Daha erken, henüz zaman uygunlaşmadı, kadrolarımız nerede? Hazırlıklarımız nerede?”

Ne var ki biriken kitle basıncı tüm ertelemelere rağmen 3 ve 4 Temmuzda kendiliğinden patladı. İşçiler ve silahlı askerler hükümeti devirmek ve iktidarı sovyetlere vermek üzere ayaklandılar. Bolşevikler, kontrolü sağlamak ve ayaklanmaya örgütlü bir karakter vermek amacıyla, mecburen kitlelerin başına geçmek zorunda kaldılar. Fakat ayaklanmanın egemen güçleri tepelemeye yetmeyeceği her açıdan belliydi; bu nedenle kitlelere geri çekilme çağrısı yapıldı. Devrimci güçlerin henüz yeterince güçlü olmadığını ortaya koyan bu ani ve zamansız kalkışma, karşı-devrimi dizginsiz bir şekilde harekete geçirdi. Menşevik ve Sosyal-Devrimcilerin de desteğiyle burjuva hükümet, Bolşeviklere karşı büyük bir taarruz başlattı; gazetelerini kapattı, Troçki dâhil onlarca

51 Lenin, “Onsekiz Haziran”, *Seçme Eserler*, c.6, s.173

nu defalarca ifade etmiştir. Şubattan Ekime yürüyen süreçte Lenin'in politik çizgisi çok nettir: Bekleyebiliriz, kitleler bize gelecek ve o zaman güçler dengesi değişecek! Üstelik Lenin, Temmuza kadar devrimde barışçıl yolların dışına çıkılmaması gerektiğini söylemiş ve ilk dönem Bolşevik taktiği bu yaklaşım üzerine oturtmuştur. Lenin'e göre sovyetlerin iktidarı alarak burjuvaziyi bir kenara itmesiyle, devrimin ikinci aşamasına barışçıl bir geçiş mümkündür. Zira sınıfsal güç dengeleri, gerçekte işçi sınıfından yana ağır basıyordu. Bolşevikler, kitlelerin kazanılması için yoğun bir çalışma yürütmüşlerdir. Lenin, kitlelere açıklamak, kavratmak ve ikna etmek gerektiğini durmaksızın tekrar ediyordu: Sloganlar açık, basit, anlaşılır ve ikna edici olmalıdır!

Bolşevikler, ileri sürdükleri taleplerle bir taraftan burjuvaziye, öte taraftan da sovyetlerde çoğunluğu oluşturan partileri sıkıştırarak kitlelerin gözünde teşhir etmekteydiler. Lenin, burjuvazinin devrimi pörsütmek için sabotajlar yaptığını ve bu nedenle üretimin ve paylaşımın işçiler tarafından denetlenmesi gerektiğini ifade ediyordu. Ayrıca bankalar, tekeller ve toprak derhal devletleştirilmeli, 8 saat çalışma hayata geçirilmeli, hükümet savaştan çekildiğini açıklayarak *ilhaksız ve tazminatsız bir barış* için hemen görüşmelere başlamalı ve kitlelere ekmek verilmesi garanti altına alınmalıydı! Böylece Bolşevikler, kitlelerin canını yakan ve bir an önce çözülmesini talep ettikleri sorunlar üzerinden burjuva hükümetin maskesini düşürürken, beri taraftan da "bütün iktidar sovyetlere" sloganını yükseltiyorlardı. Zaten devrimci kitlelerin gözünde meşru olan bu slogan, burjuvazinin sorunları çözmede ayak diremesiyle daha fazla kabul görüyordu. Sovyetlerde çoğunluğu oluşturan Menşevik ve Sosyal-Devrimcilerin iktidarı almamaları ve burjuva hükümeti desteklemeye devam etmeleri, yığınları her geçen gün daha fazla kızdırıyor ve arayışa itiyordu. Bu partilerin, Mayısın başında patlak veren hükümet krizini sovyetlerin iktidarıyla neticelendirecek şekilde kullanmamaları, üstelik tam tersi yönde hareket ederek Geçici Hükümete katılmaları ve böylelikle burjuva düzenin payandası haline gelmeleri, kitlelerin hoşnutsuzluğunu artırdı.

Fakat asıl değişim, 18 Haziranda yapılan mitingde ortaya çıktı. Sovyetlerin Menşevik ve Sosyal-Devrimci çoğunluğu bir hafta önce Bolşeviklerin yapmak istediği gösteriyi yasaklamış, sonra da gücünü ispatlamak amacıyla kendisi bir miting örgütlemeye karar vermişti. Ancak yaklaşık 500 bin işçi ve asker katıldığı devasa miting, tam anlamıyla Bolşevik bir gösteriye dönüştü.

dından ekliyordu; teorik çözümleme, ideolojik-politik netlik zemini yetmez. Ayrıca bunları canlı hayatın ve dolayısıyla pratiğin diline çevirmek gerekir.

Lenin'in yön vermeye çalıştığı Rusya'daki devrimci faaliyet pek çok sorunun üstesinden gelmek zorundaydı. Çarlık istibdadının yıkılması, demokratik hak ve özgürlüklerin kazanılması, sendikaların yasallaşması, işçi sınıfının ekonomik yaşam koşullarının düzeltilmesi ve daha da önemlisi yığınların kapitalizme karşı mücadele çizgisine çekilmesi ve bunu yapacak bir devrimci partinin örgütlenmesi faaliyeti devrimci hareketin önünde durmaktaydı. Buradan da anlaşılacağı üzere öncelikle devrimciler örgütüne, bunun yanı sıra değişik tipte işçi örgütlerine ve çalışma biçimlerine ihtiyaç vardı. Ne var ki, çeşitli sorunlar bağlamında geliştirilen çalışma biçimlerinin birbirinin yerine geçirilmemesi, ama aralarına kalın duvarlar da çekilmemesi ve bunların birbirini tamamlayacak şekilde, bir bütünlük içinde yürütülmesi gerekliydi. Fakat yanlış kavrayışlar nedeniyle iktisadi haklar için verilen mücadele ve bu temelde yürütülen ajitasyona saplanıp kalınmakta, siyasal ajitasyon ve kapitalizmin yıkılması gerektiği propagandası es geçilebilmekteydi.

Meselâ bir siyasi akım olarak ekonomistler, işçilerin yaşam koşulları uğruna verdikleri mücadelenin kendiliğinden bir siyasal bilinç doğuracağını ve işçilerin, kapitalizmin yıkılması gerektiği bilincine bu sayede varacaklarını söylüyorlardı. Ekonomistleri şiddetle eleştiren Lenin, iktisadi ajitasyonun ve mücadelenin tek başına yeterli olmayacağını, devrimci/sosyalist propaganda ve siyasal ajitasyon olmadan işçilerin kendiliğinden kapitalizmin yıkılması gerektiği fikrine ulaşamayacağını belirtiyordu. Bu kaydı düştükten sonra Lenin, tüm mücadele biçimlerinin bir bütün olduğunun altını çiziyordu. *Sosyal Demokratların Görevleri* adlı broşüründe, komünistlerin, işçilerin en acil ekonomik ajitasyonu, işçi sınıfının en acil politik taleplerinin ajitasyonunu –yani her grevde, işçilerle kapitalistler arasındaki her çelişkide polis tiranlığını ve mutlakiyetin zalimliğini açıkça göstererek yapılan ajitasyonu– birleştirdiğini belirtmekteydi. Lenin, konuya şöyle dikkat çekiyordu: "Eğer işçilerin yaşamında, ekonomik ajitasyon için kullanılmayacak tek bir ekonomik sorun yoksa, politik alanda da, politik ajitasyon konusu olarak hizmet etmeyecek hiçbir sorun yoktur. Sosyal Demokratların çalışmasında ajitasyonun bu iki türü, bir madalyonun iki yüzü gibi ayrılmaz biçimde birbirine bağlıdır. Gerek ekonomik gerekse de politik ajitasyon proletaryanın sınıf bilincinin gelişimi için aynı şekilde vazgeçilmezdir."¹⁴

14 Lenin, *Seçme Eserler*, c.1, İnter Yay., s.485

Lenin, siyasal ajitasyon olmadan işçilerin sınıf bilincinin tam anlamıyla gelişmeyeceğini ve bu durumda işçi sınıfı mücadelesinin burjuvazi karşısında zayıf düşeceğini belirtiyordu.¹⁵ Meselâ, emperyalist savaşların amacını ortaya koyan, savaşları yaratanın kapitalizm olduğunu ve kapitalizm yıkılmadan savaşların son bulmayacağını gözler önüne seren ajitasyonun, işçilerin siyasal sınıf bilinci kazanmasında çok büyük rolü vardır.

Kuvvetle vurgulamalıyız ki, politik mücadele işçilerin karşısına geçip kuru bir sosyalizm propagandası yapmak ya da teorik nutuklar atmak değildir. Lenin'in mütemadiyen dile getirdiği gibi, kapitalizmin çelişkileri ve bunun toplumsal görünümüleri üzerinden yürünerek işçi kitlelerinin dikkati sistemin bozukluğuna ve düzeltilemez oluşuna çekilmelidir. Elbette der Lenin, işçi ile kapitalist arasında çelişki olduğunu, işçinin sömürüldüğünü açıklamak yetmez; bu çelişkilerin toplumsal hayatta nasıl somutlandığını, ne gibi sonuçlara yol açtığını ve işçilerin buna karşı ne yapması gerektiğini de ortaya koymak gereklidir. Somut bir örnek verelim: Meselâ iş kazalarını konu alan bir ajitator meseleyi iki şekilde de ele alabilir. Konuyu ekonomik ajitasyonla sınırlı tutarak, Türkiye'de iş kazaları sonucu her ay yüzlerce işçinin ölmekte ve daha fazlasının da sakat kalmakta olduğuna, iş kazalarının adeta savaş gibi tahribat yarattığına vs. değinir. Oysa bunların yanı sıra iş kazalarına yol açan şeyin sermayenin birikim yasaları olduğu, kârını artırmak isteyen kapitalistin tüm maliyetleri aşağıya çekmek için gerekli iş güvenliği önlemlerini almadığı, bu nedenle de kapitalizm varlığını sürdürdüğü müddetçe iş kazalarının sona ermeyeceği gibi temel hususları da işleyen bir ajitasyon sınıf bilincinin geliştirilmesi amacıyla çok daha uygundur. Hatta bunu Türkiye kapitalizmiyle bağını kurarak ilerletmek de mümkündür. Meselâ, Türkiye'nin uluslararası siyasette belirleyici ölçüde rol oynamak ve alt-emperyalist bir güç olarak bölgede nüfuz sahibi olmasını sağlamak amacıyla AKP ve burjuvazinin, ne pahasına olursa olsun ekonominin büyümesini sağlamaya karar verdiklerine vurgu yapıp, tüm bunları emperyalist atılım politikasına bağlamak güzel bir siyasal ajitasyon olarak değerlendirilebilir. Demek ki filan işyerinde yaşanan bir iş kazası ile bu emperyalist politika arasında bağ kurmak gayet mümkündür. Böylelikle iş kazalarına karşı kampanya yürüten işçi sınıfı devrimcileri, ajitasyonu asla iş kazalarının ekonomik içeriğiyle sınırlamamış ve kapitalizm karşıtı siyasal mücadele boyutuna taşımış olurlar.

15 Bu konuyu Lenin'den hareketle ele alan Elif Çağlı'nın şu yazısı mutlaka okunmalıdır: *Devrimci Propaganda ve Ajitasyon*, Marksist Tutum, no: 34

hükümetin savaştan yana tavır açıklaması üzerine 20-21 Nisanda kitlelerin iki gün boyunca ayaklanma havasına bürünmesi, hem Lenin'in elini güçlendirdi hem de öngörülerini haklı çıkardı. Lenin, tüm yüklü ve acil sorunlar ortada dururken ikili iktidarın aynı şekilde devam edemeyeceğini, çok kısa zamanda iktidarın ya tümünden burjuvaziye ya da işçi sınıfına geçeceğini dile getiriyordu.

Partinin, proletaryanın iktidarı çizgisine çekilmesinden sonra, şimdi bu hedefe nasıl varılacağını ortaya konması gerekiyordu. Lenin, yeni hedefe nasıl varılacağını belirlerken, sınıflar arası ilişkilerin tahlilinde gerçek zeminden kopulamayacağını altını çizer. Zira gerçekte kitle çoğunluğu henüz Bolşeviklerden yana değildi. Buna binaen devrimci taktik istekler üzerine değil, somut durum üzerine inşa edilmeliydi. Lenin, Rusya'nın bir küçük-burjuva deryası olduğunu, bunun toplumsal ve siyasal arenada kendini oldukça baskın bir şekilde ifade ettiğini dile getiriyordu: "Muazzam küçük-burjuva dalga her yeri istila etti, sınıf bilinçli proletaryayı yalnızca siyasal güçleriyle değil, ideolojik olarak da ezdi, yani çok geniş işçi çevrelerini kendisiyle birlikte sürükledi ve onlara küçük-burjuva politik görüşleri bulaştırdı."⁴⁹ Hiç kuşkusuz bu küçük-burjuva görüşlerin politik odak noktası köylü partisi Sosyal-Devrimciler ve işçi sınıfı içindeki Menşeviklerdi. Bu iki parti sovyetlerde çoğunluğu oluşturmakta ve burjuva hükümete destek vermekteydiler. Böylece devrimci kitleler bu partiler aracılığıyla sovyetleri desteklemekte, sovyetler ise geçici burjuva hükümeti ayakta tutmaktaydı. Lenin, bu durumu şöyle anlatıyordu: "Fevkalade orijinal, bu biçimiyle tarihte asla eşi görülmedik durum, *iki diktatörlüğü birbiriyle bir bütün halinde iç içe geçirmiştir.*" Elbette bu hal sürdürülemezdi, ancak bunun somut her gelişme üzerinden kitlelere gösterilmesi, küçük-burjuva dalgaya karşı mücadele edilmesi ve kitlelerin çoğunluğunun kazanılması gerekiyordu.

Lenin, çok önemli bir hususun altını çiziyordu: "Sınıf bilinçli işçiler bir erk olabilmek için çoğunluğu kendilerine kazanmak zorundadırlar... Biz Blanquist değiliz, iktidarın bir azınlık tarafından ele geçirilmesi yandaşı değiliz."⁵⁰ Bu satırlar, geniş yığınların desteğini alan ve Ekimde iktidarı ele geçiren Bolşevikleri "darbeci" olarak niteleyen küçük-burjuva sosyalistlerine de bir yarıttır aynı zamanda. Lenin, geniş işçi ve köylü kitlelerinin desteği olmadan harekete geçmek ve iktidarı almak gerektiğini hiçbir zaman düşünmemiş, bu-

49 Lenin, "Devrimimizde Proletaryanın Görevleri", *Seçme Eserler*, c.6, s.62

50 Lenin, "İkili İktidar Üzerine", *Seçme Eserler*, c.6, s.42

leşen ve işçi sınıfından korkan burjuvazinin devrimin demokratik görevlerini yerine getiremeyeceğini tespit ediyordu. Ayrılık bundan sonra başlıyordu. Troçki, koşulların zorunlu olarak işçi sınıfını iktidara iteceğini, köylülüğün de desteğini alan işçi sınıfının iktidarı eline alması ve kendi egemenliği altında demokratik görevleri yerine getirmesi gerektiğini söylerken, Lenin buna karşı çıkıyordu. Lenin'e göre, burjuva devrimin görevleri "proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü" sağlanarak yerine getirilmeliydi. Ancak Lenin'in yaklaşımında henüz aşamadığı bir bulanıklık vardı.

Fakat 1917'de yaşanan deneyimle birlikte iktidar sorununu daha net ifade etmeye başladı. Eski formülün aşıldığını anlatırken, formülün *karşılıklı sınıf ilişkisini* öngördüğünü, ortak etkinliği *gerçekleştirecek somut politik kurumu* kapsamadığını söylüyordu. Sonra da ekliyordu: İşte sovyetler, işte size yaşamın çoktan gerçekleştirmiş olduğu işçilerin ve köylülerin demokratik diktatörlüğü! Petersburg'da iktidarın fiilen işçilerin ve askerlerin elinde olduğunu, devrimin Komün tipi bir devlet yarattığını ve bu olgunun eski şemaların içine sıkıştırılamayacağını özellikle vurguluyordu. Lenin, "bu formül artık aşılmıştır. Yaşam onu formüller diyarından gerçeklik diyarına getirdi, ete kemiğe büründürdü, onu somutlaştırdı ve *böylece onu değişikliğe uğrattı*" (abç) demekteydi. Son derece açık konuşuyordu: *Somut olarak olaylar benim ya da başka birinin bekleyebileceğinden başka biçimde şekillenmiştir.*⁴⁷ Lenin defalarca bu mevzu üzerinde durur, Bolşevizmin eski formüllerini düzeltmek gerektiğini belirtir.

Bolşevik yönetici kadroların büyük çoğunluğu Lenin'in söylediklerini şaşkınlıkla karşılamış ve uzun bir süre tam olarak ne demek istediğini kavrayamamışlardı. Nisan başında katıldığı bir toplantıda Lenin'i dinleyen Menşevik önde gelenlerden Suhanov, hem kendisinin hem de Bolşevik kadroların şaşkınlığını şöyle betimler: "Yalnız beni değil, bütün gerçek inananları da şaşırtıp hayretler içinde bırakan o gök gürlemesini andırır konuşmayı hiç unutmayacağım. Eminim öyle bir şeyi kimse beklemiyordu."⁴⁸ Bolşevik liderlerden Kalinin, Lenin'in kendisini afallattığını söylüyordu. Fakat Lenin durmadı; Menşeviklerle birleşme çabalarını aptalca buluyor ve sosyalizme ihanet olarak görüyordu. Bir an önce bundan ve ayrıca hükümete güven tutumundan vazgeçilmezse, yollarını ayıracağını ilan ediyordu. Lakin parti içinde haftalarca süren çetin mücadeleyi Lenin kazandı. Tartışmalar devam ederken,

47 Lenin, "Taktik Üzerine Mektuplar", *Seçme Eserler*, c.6, s.46-47

48 akt: Liebman, *age*, s.157

İşçi sınıfının mücadele yöntemleri ele alınırken şu husus akılda tutulmalıdır: Asıl mesele sendikal mücadeleyi aşır geçiş bir mücadele perspektifi ortaya koyabilmek ve bu doğrultuda hareket edebilmektir. Lenin, ekonomik ve siyasi ajitasyonun farklı kompartımanlara bölünmesine kesinlikle karşı çıkmıştır. Lenin, *Fabrikalarda İşçilerden Para Cezası Kesilmesine İlişkin Yasa Üzerine Bir Açıklama* benzeri pek çok broşür ve makale kaleme almış, en sıradan işçiyi yakalayacak sorunlar üzerinde durmuş ama iktisadi talepler etrafında ördüğü ajitasyonu mutlaka siyasal/sosyalist ajitasyona bağlamıştır. Lenin, ekonomistlerle tartışırken, işçi sınıfının yaşam koşullarını iyileştirmeye dönük sendikalist iktisadi taleplerle ve bu talepleri hayata geçirmeyi önüne koyan bir siyasetle yetinilemeyeceğini belirtiyor ve işçilerde sosyalist bilinç oluşturmak gerektiğini söylüyordu: "Sosyal demokratların görevi, ekonomik zemin üzerinde politik ajitasyondan ibaret değildir, onların görevi (...) ekonomik mücadelenin işçilerde uyandırdığı politik bilinç kısılcımlarından, işçileri sosyal demokrat politik bilinç düzeyine *yükseltmek için yararlanmaktır.*"¹⁶

Lenin, bıkıp usanmadan *bilinç unsuruna*, yaygın devrimci propaganda ve ajitasyonun ancak örgütlü bir şekilde yürütülebileceğine vurgu yapar. Propaganda ve ajitasyon konusunu ele alırken, komünist kadroların bu doğrultuda kendilerini sürekli olarak eğitmeleri ve kitlelerle bağ kurmayı öğrenmeleri gerektiği üzerinde durur. Aksi halde kişinin devrimciliği biçimsel olmanın ötesine geçemez ve pratikte devrimci çalışmaya hizmet etmez. Örneğin, *bir propagandacı, bir ajitatör ve bir örgütçü olan Lenin*, insanları dinlerken konunun içine derinlemesine giriyor, meselelerinin özüne odaklanıyor ve gerekli malzemeyi bulup çıkartıyordu. İnsanları dinlemeyen, karşısındaki insanın ne istediğine, düzeyine ve yönelimlerinin ne olduğuna odaklanmayan, kendi kafasındaki düşünceleri aktarmaya yoğunlaşan, içten ve ilerletici davranmayan kişi gerçek bir örgütçü olamaz.

Kiminle nerede ve nasıl konuşulduğu önem taşır. Tüm yönleriyle örnek alınması gereken Lenin, işçi kitleleriyle konuşurken onların geri düzeyine prim vermez, ama hiçbir zaman ezici davranmadan onları ilerletecek bir çizgiye çekmeye çalışırdı. İşte bu nedenle işçiler ve köylüler Lenin'e saygı duyarlardı. Krupskaya'nın şu gözlemleri oldukça değerlidir: "İşçilerin, köylülerin –yoksul ve orta köylülerin–, Kızılorduların yanına tenezzül ederek değil, tersine bir arkadaş, eşit biri olarak yaklaşırdı. Onlar onun için «propaganda objeleri» değildi, onlar çok çeken, birçok şeyi düşünmüş olan, kendi durumları için

16 Lenin, *Ne Yapmalı*, İnter Yay., s.81

özen talep eden, yaşayan insanlardı. «Bizimle tam bir ciddiyetle konuşuyor» diyordu, onunla ilgili olarak işçiler ve özellikle sade arkadaş tavrına değer veriyorlardı.”¹⁷

“Propaganda ve ajitasyonun berraklığı temel koşuldur” diyen Lenin, basit ve açık, yığınlar tarafından anlaşılır bir dil kullanılması gerektiği üzerinde duruyordu. Lenin, komünist kadroların propaganda ve ajitasyonda uzmanlaşması ve deneyim kazanması gerektiğini sıklıkla söylemekteydi. Lenin’in şu sözleri, gerek bu konuda gerekse diğer konularda örnek alınmalıdır: “Devrimci deneyim ve örgütsel ustalık edinilebilen şeylerdir. Yeter ki insanda gerekli özellikleri edinme/öğrenme isteği olsun! Yeter ki insan hatalarının farkına varsın, devrimci meselelerde bu, yarı yarıya düzelme demektir.”¹⁸

Devrimci tutkunun ve iradenin cisimleşmesi olarak Lenin

Savaşın getirdiği gerici ortamında son derece zayıf düşen Bolşevik Parti, Şilyapnikov’un söylediğine göre 1917’nin başında, “Kanlı Pazar”ın yıl dönümünde bir bildiri dahi yayımlayamamıştı. Şubat devrimi başlayıp silahlı ayaklanma evresine yükseldiğinde ise, partinin Rusya’daki merkezi ne yapacağını bilmez haldeydi. Troçki’nin ifadesiyle; “Önderlik hadiseleri uzaktan izliyor, tereddüt ediyor, gecikiyor, kısaca yönetemiyordu. Hareketin kuyruğuna takılmış gidiyordu.” Şubat devriminden sonra parti, Stalin ve Kamanev liderliğinde büyük ölçüde Menşevik çizgiye kaymış ve burjuva rejimin tesis edilmesini desteklemeye başlamıştı. Tüm tarihçiler şu soruyu sorarak cevap ararlar: Nasıl oldu da bu parti 1917 Ekiminde proleter devrime önderlik edip dünya tarihinin gidişatını değiştirebildi? İşte bu noktada Lenin sahneye çıkmaktadır.

Rusya’daki devrimci hareketin ve devrimin tarihi gösteriyor ki Lenin, devrimci tutkunun, iradenin ve yoğunlaşan eylemin cisimleşmesidir. Tüm karmaşıklığıyla tarihsel olaylar gelip bir yol kavşağında durduğunda, Lenin, bütün gücüyle, yılmaz mücadele azmiyle müdahale etmiş ve gidişatı değiştirmiştir. Nisanda Rusya’ya dönmesinden sonra Lenin’in, parti merkez komitesiyle ve parti örgütleriyle haftalarca süren, sınırları altüst eden ve sonunda partiyi Menşevik çizgiden kopartarak devrim rayına sokan mücadelesi; ya

¹⁷ Krupskaya, *İşte Lenin*, İnter Yay., s.185

¹⁸ Lenin, *age*, s.39

Kaldı ki, demokratik devrimin görevleri, emperyalist savaş makinesinin bir parçası olan burjuvazinin umurunda değildi. Toplumsal ve siyasal koşulların savaşla birlikte değiştiğini gören Lenin, proletaryanın hedefinin ve taktığının de değişmesi gerektiğini açıkça kavıyordu. Nisan 1917’de kaleme aldığı bir yazıda proleter devrimin zorunluluğunu şöyle anlatmıştı: “Emperyalizme gelişmiş olan kapitalizm, zorunlu olarak emperyalist savaşı üretti. Savaş bütün insanlığı *uçurumun kenarına*, bütün uygarlığın çökmesi, daha milyonlarca ve on milyonlarca insanın vahşileşmesi ve mahvolması tehlikesinin eşliğine getirdi. Proletaryanın devrimi dışında *hiçbir* çıkış yolu yoktur.”⁴⁶

Lakin “eski Bolşevikler”, emperyalist savaşla birlikte gündeme gelen “savaşı iç savaşa çevir” sloganını mantıksal sonuçlarıyla hiçbir zaman kavramamış gözüküyorlardı. Onlar zamandan ve mekândan bağımsız olarak, gerçekleri şemaların dünyasına tâbi kılmak istiyorlardı. Oysa emperyalist savaş bir taraftan korkunç bir yıkıma yol açarken, Çarlık monarşisi karşısında burjuvazinin siyasal rolünü pekiştirmişti. Lenin, *Uzaktan Mektuplar*’da, proleter devrimin gündemde olmadığını düşünen “eski Bolşevikleri” ikna edebilmek için burjuva devrimin aslında tamamlandığını vurgularken, özellikle 1905’ten başlayarak burjuvazinin iktidarı ele geçirdiğine dikkat çekiyordu. Burjuva Geçici Hükümetin bileşimini ele alırken şöyle yazıyordu: “Bunlar, Rusya’da politik iktidara yükselen yeni bir sınıfın, ülkemize uzun bir süredir iktisaden *egemen olan* ve gerek 1905-1907 Devrim yıllarında gerekse de 1907-1914 karşı-devrim yıllarında ve nihayet –hem de özel bir hızla– 1914-1917 savaş yılları sırasında, yerel özyönetim organlarını ve halk eğitimi alanını, çeşitli türde kongreleri, Ulusal Duma’yı, Savaş Sanayii Komiteleri’ni vs. ele geçirerek olağanüstü bir hızla politik olarak örgütlenen kapitalist toprak sahipleri ve burjuva sınıfının temsilcileridir. Bu yeni sınıf daha 1917 yılında [Şubattan öncesi kast ediliyor-UK] «neredeyse tümüyle» iktidardaydı; bu yüzden Çarlığı devirmek ve burjuvaziye yol açmak için çok hafif bir darbe gerekliydi.”

Proleter devrimin gündeme girmesiyle o eski formül, yani “proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğü” formülü de kendiliğinden düşmüş oluyordu. Kısaca hatırlatalım: 1905’te sosyalistler arasında, devrimin karakteri ve nasıl yol alacağı konusunda üç temel görüş vardı. Menşeviklere göre devrim bir burjuva devrimiydi ve bu aşamanın tamamlanması için işçi sınıfı burjuvaziye desteklemeliydi. Diğer iki görüşün sahibi Lenin ve Troçki de devrimin burjuva demokratik karakterini kabul ediyorlardı. İkisi de, gerici-

⁴⁶ Lenin, “Partimizin Adı Ne Olmalıdır?”, *Seçme Eserler*, cilt 6, s.129-30

Lenin peş peşe yazdığı makalelerde devrimin özgünlüğünü, derinliğini ve uluslararası boyutunu ortaya koymaktaydı. Döne dolaşa, ezberlenmiş formlerle yol alınamayacağını, canlı devrimci sürecin öngörülenden bambaşka, son derece renkli ve orijinal bir durum ortaya çıkardığını ifade eder. Lenin, burjuvazinin siyasal iktidarı ele geçirmesiyle birlikte Rusya'da burjuva devrimin sona erdiğini özellikle belirtir. Bu noktada Lenin'in karşısına, birbirine bağlı iki dogma çıkartılmaktaydı: Birincisi, burjuva devrimin tamamlanmadığı ve proleter devrime sıra gelmediği ve ikincisi, burjuva demokratik devrimin *proletarya ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğüyle* son bulması gerektiği ve bunun henüz ortaya çıkmadığı. Kamanev, sanki devrimin yarattığı ikili iktidar gerçeği yokmuş ve devrim teorik öngörülerini aşmış gibi, geçeni yepyeni durumlar yaratmamış gibi, olguların karşısına şemaları geçirmeye çalışıyordu. Ona göre Paris Komünü'ne gelebilmek için öncelikle 1789 ve daha sonra da 1848 örneklerinin yaşanması gerekiyordu. Pravda editörlerinin ve Merkez Komitesi bürosunun Lenin'in görüşlerini kabul etmediğini belirttiği bir başyazıda Kamanev şöyle demekteydi. "Lenin'in genel şemaları, burjuva demokratik devrimin bittiği varsayımından yola çıktığı ve o devrimin hemen sosyalist devrime çevrilmesine bel bağladığı sürece, bize kabul edilemez geliyor."⁴⁵

Aslında burjuva demokratik devrim konusunda Lenin'in görüşlerinin değişmesinde emperyalist savaş büyük bir rol oynamıştır. Emperyalist savaş dünyada büyük bir gericilik dalgası başlattı ve korkunç bir yıkıma yol açtı. II. Enternasyonal önderliğinin ihanetiyle uluslararası işçi sınıfı, "anayurdu savunma" sloganıyla savaşta kendi ülke burjuvazisinin peşinden sürüklendi. Lenin, daha sonra kapsamlı bir şekilde inceleyeceği emperyalizmin kapitalizmin üst aşaması olduğunu, savaşın kapitalizmin doğasından kaynaklandığını ve bu nedenle işçi sınıfının "anayurdu savunma" yalanına kanmadan *savaşı iç savaşa çevirmesi* gerektiğini dile getirdi. Lenin'e göre savaşın yarattığı yıkımdan başka çıkış yolu yoktu; tek çıkış yolu işçi sınıfının silahları kendi burjuvazisine çevirmesiydi. Bu şiar, hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde bir proleter devrimi öngörüyordu. Dolayısıyla Rusya'da günün görevi burjuva devriminin gerçekleştirilmesi değil, işçi sınıfının iktidarı ele geçirecek kendi egemenliği altında demokratik sorunları çözmesiydi. Silahlarını burjuvaziye çeviren ve onu alaşağı eden işçi sınıfının, tekrardan burjuvaziye demokratik devrimini tamamlamaya çağırması gibi saçma bir düşünce zaten olamazdı.

45 Liebman, *age*, s.161-62

da Eylül'den Ekim Devriminin başladığı ana değin, neredeyse her gün mektuplar, makaleler, çağrılar kaleme alması, peş peşe yapılan pek çok toplantıda bütün gücüyle ayaklanmanın başlatılmasını savunması ve karşıt görüşlerin ağırlığına rağmen yılmayıp partiyi ayaklanmaya önderlik etmeye ikna etmesi, onun nasıl bir kişilik olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, Lenin'in karakteri ve mücadelesi daima ilgi uyandırmış ve onlarca araştırmanın konusu olmuştur. Ancak belirtmeliyiz ki, Lenin'in kişiliği 1917'de birden bire ortaya çıkmadı; devrimci tutkuyla hareket eden Lenin'in mücadelesi Bolşevik Parti'yi yarattı ve parti için verdiği mücadele onun kişiliğini, iradesini ve kararlılığını daha da güçlendirdi.

Lenin için devrim, esas olarak teorik alanda doğru çözümlenmeleri ortaya koymak, tarihsel gidişata işaret etmek ve bunun entelektüel hazzını yaşamak değildir. Lenin için devrim, bugün üstesinden gelinmesi gereken en acil *ev ödevleridir*. Lenin ile devrimin ilişkisi, kalabalık ve yaşam şartları ağır bir ailenin yükünü sırtlamak zorunda kalan, bu yönde kendini feda eden sorumluluk sahibi bir insanın, ailesiyle olan ilişkisi gibidir. Lenin Rusya'nın gerçek bir devrim toprağı olduğunu çok derinden hissediyor ve 1902'de *Ne Yapmalı*'da şunları yazıyordu: "Tarih önümüze şimdi, herhangi bir başka ülkenin proletaryasının karşı karşıya kaldığı bütün acil görevlerin *en devrimcisi* olan bir acil görev koymuştur. Bu görevin gerçekleştirilmesi, sadece Avrupa gericiliğinin değil, aynı zamanda (şimdi diyebiliriz ki) Asya gericiliğinin de en güçlü dayanağının yıkılması, Rus proletaryasını, uluslararası devrimci proletaryanın öncü müfrezesi durumuna getirecektir."¹⁹

Gerçekten de 1917 Ekim Devrimiyle Rus proletaryası, uluslararası proletaryanın öncü müfrezesi konumuna yükselmiştir. İşte bu sonuçta, nesnel koşulların olgunlaşması ile devrimci tutku ve iradeyle çalışan Lenin'in öznel faktörü şekillendirmesinin ve hazır hale getirmesinin karmaşık ve diyalektik bir ilişkisi vardır. Devrimin temel öznel koşulunun yaratılmasında Lenin'in çalışması hayatidir. Bu noktada, Lenin'in coşkulu çalışmasına dair bazı örnekler ufuk açıcı olacaktır: 1900'lerin başlarında Sibiryada sürgünde olan Lenin, bir taraftan teorik sorunlara yanıt ararken ve bu konuda çalışmalar yaparken, öte taraftan merkezi çalışma sağlanamadığı için ülkenin çeşitli bölgelerinde birbirinden bağımsız faaliyet yürüten grupların birleştirilmesi, tek merkezden idare edilmesi ve böylece yakıcı hale gelen işçi sınıfının devrimci partisine hayat verilmesi için planlar yapmaktaydı. Lenin soruyordu: *Nereden başla-*

19 Lenin, *age*, s.33

malıyız? Bu yolda, öncelikle ilk işin Rusya'yı kapsayacak ve böylece hareketi hem birbirine bağlayacak hem de ideolojik-politik merkezleşmeyi sağlayacak bir gazete çıkartılması olduğunu söylüyordu. Yurtdışında çıkartılacak bu illegal gazetenin Rusya'ya dağıtılması için muazzam disiplinle hareket eden bir ekip gerekiyordu. Gazeteyi dağıtacaklar, aynı zamanda ülkedeki örgütler ile örgüt merkezi arasındaki ilişkiyi de kuracak ve devrimci çarkın dönmesini sağlayacaklardı. Sibirya sürgünü bitmeden, gerek gazetenin nasıl çıkartılacağı gerekse nasıl dağıtılacağı üzerine çalışmaya başlamıştı. Bu çalışma hakkında Krupskaya şunları yazıyor: "Vladimir İlyiç neredeyse hiç uyumuyordu ve son derece zayıflamıştı. Planının en ince ayrıntıları üzerinde çalışmak amacıyla bütün gece oturuyordu. Konuyu Krizhizhanovski ve benimle tartışıyor, Martov ve Potresov'la (Lenin'in Mücadele Birliği'nden yoldaşları, Sibirya'nın değişik yerlerinde sürgündüler -UK) mektuplaşıyor ve onlarla yurtdışına çıkmak için hazırlıklar yapıyordu. Günler geçip süre azaldıkça, Vladimir İlyiç'in sabrı ve tahammülü kalmıyor, bir an önce kendini çalışmaya verebilmek için giderek sabırsızlanıyordu."²⁰

Lenin, planlarına öylesine odaklanmıştı ki, gazete sanki bir an önce hayata geçmezse tüm işçi hareketi yenilecek, bir şeyler yıkılıp gidecek ve tafisi olmayan bir yola girilecekti. Gazetenin önemini böylesine yoğun duyumsuyor ve planının ilk aşamasına bir an önce hayat vermek istiyordu. Lenin'in hayatı ve mücadelesi üzerine yazmış olan bir tarihçi, Lenin'in Sibirya sürgününden dönerkenki halini şöyle betimlemektedir: "Dinlenme molalarını bile kısa kısa ve seyrek veriyor; fakat nerede bir sürgün veya sürgün topluluğu ile karşılaşma fırsatı bulsa duruyor, tüm Rusya'ya seslenen bir gazete planından söz ederek, onları ikna etmeye çalışıyor... Sürgündekilerin hepsi de, Vladimir'in bu basit ama pratik planlarındaki büyüklüğü ve onun tek bir noktaya yığılmış irade gücünü teslim ettiler."²¹ Öyle ki Lenin, 29 Temmuz 1900'de yurtdışına çıktığında, planlarını gerçeğe dönüştürme arzusu onu adeta histerik bir ruh haline sürüklemişti.

Lenin gazeteye daha önce hiç görülmemiş yeni bir anlam yüklemiştir. Gazetenin ideolojik-politik-örgütçü yanına dair vurgular ise –özellikle sosyalist harekette– Lenin'in başarısından sonradır. O zamanlar Lenin'in dışında hiç kimse, Rusya'daki Marksist hareketin kurucusu Plehanov dâhil olmak üzere *Iskra*'yı çıkartan diğer liderler de gazetenin muazzam işlevini kavrayamamış-

20 Krupskaya, *Lenin'den Anılar*, c.1, s.38, düzeltilmiş çeviri

21 Bertram D. Wolfe, *Devrimi Yapan Üç Adam*, Kuzey Yay., s.158

sınıfının sovyetler aracılığıyla iktidarı ele alması, eski devlet mekanizmasını parçalayarak ordu ve polis yerine silahlı milisleri geçirmesi gerektiğini dile getirdiği diğer mektupları, Stalin ve Kamanev ikilisinin egemen olduğu *Pravda* gazetesinde yayınlanmadı.

Şurası açık ki, Lenin'in çizgisine karşı çıkan o günkü Bolşevik Parti liderliği, bağımsız politik bir hat geliştirememiş, eski formüllere saplanıp kalmıştı. Nitekim bu eğilim, iki partinin birleşmesi yönünde karar alınmasında ve burjuva hükümet karşısında takınılacak tutumda kendini açıkça dışa vuruyordu. Meselâ Petersburg Komitesi, "Eylemleri proletaryanın ve geniş demokratik halk kitlelerinin çıkarıyla çakıştığı sürece" hükümete saldırmama yönünde karar almıştı. Liderlerden birisi burjuva devrimin henüz tamamlanmadığından ve monarşiye birlikte vurmak gerektiğinden dem vuruyordu. Kamanev, olayları hızlandırmamak gerektiğini belirtip, özgür bir halkın ordusunun silahlarını bırakmasını istemenin aptalca bir politika olduğunu söylüyordu. Stalin ise, Geçici Hükümetin "aslında devrimci halkın kazanımlarını sağlamlaştırıcı bir rol üstlendiğini" ileri sürebilmekteydi.⁴⁴ Buna mukabil parti tabanındaki işçi kitleleri, gerçeği, körleşen bu liderlikten çok daha açık ve net bir şekilde görüyordu. Burjuvazinin savaşı sürdürdüğünü ve emekçi kitleleri umursamadığını gören işçi militanlar, Stalin ve Kamanev'in çizgisinden rahatsızdılar ve kovulmalarını istemişlerdi.

Lenin, işçi sınıfının muazzam bir küçük-burjuva dalga tarafından etki altına alındığını yazmıştı. Hiç kuşkusuz bu satırları yazarken, Menşevik ve Sosyal-Devrimci odaklı küçük-burjuva dalganın kendi partisini de nasıl etkilediğini görüyordu. 4 Nisanda Rusya'ya döndüğünde, "eski Bolşevikler" olarak adlandırdığı Menşevik eğilimli kesime karşı şiddetli bir mücadele başlattı. Lenin'in öncelikle hedefi, partisine, burjuva devrimin bittiğini ve proleter devrime yürümek gerektiğini teorik, siyasal ve programatik düzlemde kabul ettirmektir. *Bugünkü Devrimde Proletaryanın Görevleri* adlı makalesinde ileri sürdüğü tezlerinde, Geçici Hükümetin asla desteklenmemesi gerektiğini söylüyor ve devrimin ikinci aşamasına nasıl geçileceği üzerinde duruyordu. Lenin, Paris Komünü tipinde bir devlet istediklerini, parlamenter cumhuriyet istemediklerini, devrimci halkın doğrudan demokrasi organları olarak yükselen sovyetlerden sonra bunu dillendirmenin bir geriye gidiş olacağını altını çiziyordu. İleriye gösteriyordu: Tüm ülkede tepeden tırnağa bir İşçi, Kır İşçisi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri Cumhuriyeti.

44 akt: Marcel Liebman, *Lenin Döneminde Leninizm*, Belge Yay, s.47-51

nedenle Lenin, olayların gelişiminin ve sınıfların devrimden beklentilerinin tüm çıplaklığıyla görülmesi gerektiğini belirtir: “Gerçeklerden korkmayan, devrimde toplumsal güçler dengesini serinkanlılıkla tartan, her politik durumu yalnızca onun tüm verili, o anki özellikleri bakış açısıyla değil, aksine daha derindeki itici güçleri, Rusya’da ve bütün dünyada proletaryanın ve burjuvazinin çıkarlarının daha derin karşılıklı ilişkisi bakış açısıyla değerlendiren bir politikacı başka türlü değil, böyle karar vermek zorundadır.”⁴³ *Biz Marksistler gerçeğin gözünün içine soğukkanlılıkla bakmalıyız* diyen Lenin, şu gerçeği tüm çıplaklığıyla görüyordu: Birincisi, gericileşen ve iktidara yükselen burjuvazi, demokratik devrimin hiçbir temel sorununu çözemez. İkincisi, emperyalist savaşın devam ettirilmesinden yana olan burjuvazi, emekçi kitlelerin *barış* talebini karşılayamaz; derin bir şekilde bağlandığı İngiliz ve Fransız mali sermayesi de buna izin vermez. Üçüncüsü, iktidarını sağlamlaştırmak ve planlarını hayata geçirmek için burjuvazi, kitleleri oyalayarak devrimi kontrol altına alacak, pörsütecek ve ezecektir. Dolayısıyla geniş emekçi kitlelerin sorunları ancak işçi sınıfı iktidarı altında bir çözüme kavuşabilir.

Emperyalist savaşın yarattığı yıkım, Avrupa’da da devrimin koşullarını hızla olgunlaştırmaktaydı. Rusya’da işçi sınıfının iktidara gelmesi, uluslararası devrim kıvılcımının çakılması anlamına geliyordu. Lenin, proletaryanın devrimci taktığının olgular temelinde inşa edilmesi gerektiğini söyler. Bu taktik, devrimin ikinci bir iktidar olarak ortaya çıkardığı sovyet gerçeğine dayanmalıydı. Şöyle diyordu: “Proletaryanın, kent ve kır nüfusunun yoksul kesiminin tümünün çıkarlarını dile getiren yeni, gayri-resmi, henüz gelişmemiş, henüz nispeten zayıf bir *işçi hükümeti* ortaya çıkmıştır. Bu, Petersburg’daki İşçi ve Asker Temsilcileri *Sovyeti*’dir.” Buradan hareketle Lenin, devrimin birinci aşamasından ikinci aşamasına geçilmesi için işçi sınıfına çağrı yapar.

Ne var ki o günlerde Bolşevik Merkez Komitesi’nde belirleyici konumda olan Kamanev ve Stalin’in başını çektiği ekip, Lenin’den farklı düşünüyordu. Bolşevik kadroların büyük çoğunluğu, devrimle birlikte tarih sahnesine çıkan olağanüstü durumu ve uluslararası siyasal konjonktürü hiçbir şekilde dikkat almadan o bildik eski görüşleri tekrar ediyor, Menşeviklerin çizgisinde hareket ediyorlardı: Devrim, bir burjuva devrimidir ve sosyalist devrime henüz sıra gelmiş değildir. Bu aşamacı anlayışı savunanlar, doğal olarak günün politik çizgisini burjuvazinin desteklenmesi olarak belirliyor ve Lenin’in düşüncelerini “sapma” olarak değerlendiriyorlardı. Bundan ötürü Lenin’in, işçi

43 Lenin, *age*, s.22

lardı. Fakat Rusya’daki koşullardan ötürü gazete, bu koşulları aşır devrimci hareketi canlandırmak isteyen Lenin için devrimci faaliyetin merkezinde yer almaktaydı. *Nereden Başlamalı* adlı makalesinde gazetenin önemini şöyle anlatmaktadır: “Gazete sadece *kolektif bir propagandist ve kolektif bir ajitator değil, aynı zamanda kolektif bir örgütleyicidir*. Bu bağlamda o, inşa halindeki bir binanın çevresine kurulan iskeleyle kıyaslanabilir; binanın krokinisi gösterir, inşaat işçileri arasında irtibatı kolaylaştırır, iş bölümü yapılmasına ve örgütlü çalışmayla ulaşılmış genel sonuçların görülmesine yardımcı olur.”²²

Lenin, çok iyi örgütlenmiş, çok iyi işbölümü yapmış, çok iyi disipline olmuş, ekipler halinde çalışan, sınıf hareketiyle çok iyi bağlar kurmuş bir devrimci aygıt yaratmak istiyordu. Bir bilimadamı ve bir mühendis edasıyla, tutkuyla bu aygıtı nasıl yaratacağını düşünmüş ve bu temelde çalışmıştır. Devrimci faaliyete aktif olarak katıldığı andan itibaren devrimci örgüt ve partinin önemi vurgu yapmıştır. 1900 yılının sonunda, *Hareketimizin Acil Görevleri* adlı makalesinde şöyle yazmaktaydı: “Eğer güçlü bir biçimde örgütlenmiş bir partiye sahip olursak, tek bir grev, siyasi bir gösteriye, hükümete karşı kazanılmış siyasi bir zafere dönüşebilir. Eğer güçlü bir şekilde örgütlenmiş bir partiye sahip olursak, tek bir bölgede ortaya çıkan ayaklanma muzaffer bir devrim haline gelebilir.”²³ İşçi sınıfının burjuvazi karşısında başarıya ulaşabilmesi için ne tipte bir parti yaratmak gerektiği sorusuna, sınıf hareketinin tarihini inceleyerek ve Rusya’daki koşulları dikkate alarak bir yanıt üretmiş ve meseleyi tüm yönleriyle ortaya koymuştur. *Bir Yoldaşa Mektup* ve *Ne Yapmalı*’da nasıl bir örgüt ve nasıl bir çalışma yapılması gerektiğinin tüm temel taşları döşelidir. Partiyi, sınıf mücadelesinde işçi sınıfının devrimci aracı olarak gören Lenin, “siyasal sorunlarla örgütsel sorunlar birbirinden mekanik biçimde ayrılamaz” demektedir. Bolşevik Parti diyordu Lenin, bir proleter devrimler çağında yaşayıp yaşamadığımız sorusundan bağımsız olarak kabul ya da reddedilemez! Çünkü çağın siyasal karakteri, işçi sınıfının devrimci örgütlenmesinin karakterini de belirler!

Lenin’in üstünlüğü, teorik olanı pratik ve politik taktiklere çevirebilmesiydi. Nitekim düşmanları da dostları da onun politik dehasının hakkını vermektedirler. Marksist tarihçilerden Pokrovski’nin şu sözleri oldukça manidardır: “Lenin’de olayların köklerine, en derin yerlerine kadar görmesini sağlayan olağanüstü bir yetenek vardı. Bu yanı ile en sonunda, bende Lenin’e karşı bir

22 Lenin, *Seçme Eserler*, c.2, s.32

23 Lenin, *Ekonomizm Taraftarıyla Bir Konuşma*, Yurt Yay., s. 69

bağlılık duygusu yarattı. Ben, sık sık Lenin'den ayrılmış, pratik birçok konuda ona karşı çıkmıştım, fakat her defasında da yarılan ben oldum. Bu yanlışlarımı yedi kere tekrarladıktan sonra, artık mantığımı başka türlü hareket etmemi söylediği zaman bile tartışmaları kısa kesip Lenin'e uymaya karar verdim.”²⁴

En zor şartlar dahi Lenin'i hedefe kilitlenmekten alıkoyamamıştır. Lenin'in tutkusu ve çalışkanlığı neşesine de yansır. İlegal yürütülen çalışma gereği, cezaevinden, mektuplarını kitapların kenarlarına sütle yazıyor ve bunları dışarıya gönderiyordu. Mektup yazarken yakalanmamak için, gardiyanların hücreyi her gözetlemesinde ekmekten yaptığı süt hokkalarını yutuyordu. Krupskaya'ya mektubunda espiyle, “bugün tam altı hokka yuttum” demekteydi. Lenin, zora gelemeyen kimselerin, devrimci mücadelenin kavgasız gürlütsüz olması gerektiği söylemini, tartışmalardan “aman olay çıkmasın” diyerek kaçınma tutumunu sert bir şekilde eleştirmiştir. Güçlüklerin insanları olgunlaştıracağını, hareketin iç tartışmalarının fikirleri zenginleştirip netleştireceğini ve örgütü güçlendireceğini söylemekteydi. İşte bu yaklaşım nedeniyledir ki, 1903'teki bölünme kongresinde “bu acı mücadele, bu tahrikler, bu ısırıcasına tartışmalar, yoldaşça olmayan tavırlar”dan şikâyet eden bir delegeye Lenin şöyle cevap verir: “Kongremiz harika bir şey! Özgür ve açık mücadele. Fikirler belirtildi, görüş ayrılıkları ortaya çıktı, gruplar şekillendi. Eller kaldırıldı, bir karar alındı. Bir evre aşıldı. İleriye doğru. İşte mesele benim için böyle. İşte hayat...” Yoldaşının kendisine şaşkınlıkla baktığını ve omuz silktiğini ifade eden Lenin, “ayrı dillerden konuşuyorduk” diye ekler.²⁵

“İşte mesele benim için böyle. İşte hayat!” Bu cümlede dile getirilen şey, Lenin'in devrimci kişiliği hakkında çok şey anlatmaktadır. *Lenin için mücadele bir varoluş biçimidir ve ötesi anlamsızdır.* Bunu, pek çok olay doğrulamaktadır. Meselâ, polis ajanı olarak Bolşevik Parti'nin üst kademelerine kadar sızan ve Duma Temsilcisi olan Malinovski'nin “kirli işleri” sorgulanmaktadır. O sorgu gününde bekleme halindeki Lenin'e ilişkin Buharin şunları yazar: “Alt katta Lenin'in bir oraya bir buraya yürüyüp durduğunu duyuyordum. Terasa çıkıyor, çay hazırlıyor, sonra tekrar geri geliyor ve bir oraya bir buraya yürümeye devam ediyordu. Yürüyor, yürüyor, sonra bir ara duruyor ve tekrar yürümeye başlıyordu. Gece böylece bittiydi... Sabah. Dışarı çıkıyorum. İlyiç hâlâ giyinik. Gözlerinin altında mor lekeler halka halka, hasta

²⁴ akt: Wolfe, *age*, c.2, s.59

²⁵ Lenin, *Bir Adım İleri İki Adım Geri*, Yorum Yay., s.185, dipnotta

Tamamen farklı akım ve farklı sınıf çıkarlarının orijinal bir tarihsel durum sayesinde birleşmeleri ve “toplular” olarak ortaya çıkmaları sayesinde devrim zafer kazanmıştır. Lenin, devrimin koşullarını olgunlaştıran en temel faktörün uluslararası ölçekte ekonomik ve siyasal krizi derinleştiren emperyalist savaş olduğunu, emperyalist dünya savaşının adeta tüm sorunları birleştiren bir “rejisor” işlevi gördüğünü belirtir. Lenin'in sözünü ettiği gerekli bir dizi koşulun içinde Rus egemen güçleri arasındaki çelişki ve çatışma da vardır. Çar ve etrafındaki kesimler Almanya ile bağımsız bir barış anlaşması yapmak isterken, İngiltere ve Fransa ile kader birliği yapmış ve Osmanlı'nın paylaşımından pay kapmayı önüne koymuş burjuvazi ve kapitalist toprak sahipleri kesinlikle buna karşıydılar. İngiltere ve Fransa, Çar'ın tahtından indirilerek emperyalist savaşın sürdürülmesini garanti altına alacak bir burjuva hükümetin kurulmasını istemekte, bu yönde baskı yapmakta ve komplolar çevirmektedir. Bu nedenle, devrim başladığında burjuvazi kendi planlarını hayata geçirmek, Çar'ın yerine söz dinleyen bir kukla geçirmek ve olayları kontrol altına almak istedi. Ne var ki savaştan bitap düşen ezilen ve sömürülen kitleler, yüzyılların birikiminin de itkisiyle Çarlık monarşisini yerle bir ettiler. Devrimci dinamik o denli güçlüydü ki, tüm beklentileri aşan bir toplumsal ve siyasal durum ortaya çıktı.

İşçiler, yoksullar ve asker kıyafeti içindeki köylüler kendi çıkarları temelinde devrimi belirlemeye başladılar. Lenin'in de vurguladığı gibi aslında tüm iktidar, kısa zamanda ortaya çıkan İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti'nin eline geçti. Lakin sovyetlerde çoğunluğu oluşturan Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler, iktidarı burjuvaziye teslim ettiler. Zira onlara göre sosyalist devrime henüz sıra gelmemişti, öncelikle burjuva demokratik devrimin tamamlanması ve bu nedenle iktidarın burjuvaziye verilmesi gerekmektedir. Ancak bu politik aptallığa rağmen burjuvazi ve egemen güçler gerçek anlamda iktidar olamadılar. Devrimin yarattığı durumdan kaynaklı sovyetler, işçilerin ve köylülerin temsilcisi bir devrimci iktidar olarak yükseldi. Böylece bir tarafta burjuva Geçici Hükümet, öte tarafta ise İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti'nin oluşturduğu *ikili bir iktidar* çıktı ortaya. Çarlık monarşisini yerle yeksan eden devrimci kitlelerin şimdi en temel ve acil isteği *barış, ekme ve toprak*ti.

Bu tablo, emperyalist savaşın sürdürülmesini ve devrimin kontrol altına alınmasını isteyen egemen güçler koalisyonu ile işçi sınıfı ve yoksul köylülüğü tümüyle farklı, uzlaşılması mümkün olmayan yönere sevk ediyordu. İşte bu

proletaryanın devrimci partisiyle küçük-burjuva akımların çeşitli partilerinin açıktan karşı karşıya gelmesine ve iktidar mücadelesine sahne olmuştur. Olayların iç içe geçerek gelişimi, kitlelerin bilinç dönüşümü ve politik arenadaki güç değişimi o denli sıçramalıdır ki, Temmuzda karşı-devrimci terör altında ricat etmek zorunda kalan Bolşevikler, yalnızca iki ay sonra, Eylülün başında geniş kitlelerin desteğini alarak iktidarı ele geçirmeye hazır hale gelmişlerdir. Bir vesileyle Engels, devrim dönemlerinde her bir günün tekdüze geçen 20 yıla bedel olduğunu söylemişti. Hakikaten de 1917 devrim süreci Engels'i her açıdan haklı çıkarmıştır. İşte böylesi bir devrimci tufanda, bakış açısının ve siyasal taktiklerin sürekli değişmesi gerektiği bu anda, sürece ayak uydurabilen tek güç Bolşevik Parti'ydı. Ancak bu ayak uydurma ve süreci yakalama, bitip tükenmeyen bir iç tartışma ve daha da önemlisi Lenin'in aman vermeyen müdahaleleri ve mücadelesiyle mümkün olabilmıştır.

Şubat devrimi başarıya ulaştıktan on gün sonra, ilk yazısını İsviçre'den *Uzaktan Mektuplar* başlığıyla kaleme alan Lenin, Rusya'daki Bolşevik liderlerden tümüyle farklı bir siyasal perspektif ortaya koyuyordu. Aslında Lenin bu yazısında, izlenmesi gereken devrimci programı ve gereklerini temel yönleriyle ortaya koymuş, daha sonra ise bunu geliştirip zenginleştirmiştir. Lenin öncelikle, devrimin bir mucize eseri gerçekleşmediğini söyleyerek gelecek günlerde ne yapılması gerektiğine de işaret etmiş oluyordu: "Doğada ve tarihte mucize yoktur, fakat her devrim, tarihin her anı dönemeci gibi öyle zengin bir içeriğe sahiptir, mücadele biçimlerinin ve mücadele eden güçlerin karşılıklı ilişkisinin kendine özgü bileşimlerini o kadar beklenmedik biçimde ortaya çıkartır ki, birçok şey dar kafalı beyinlerde mucize olarak görünmek zorundadır."⁴² İşçi sınıfının devrimci yaklaşımını ve siyasal hedefini ortaya koyabilmek için Lenin, devrimin hangi koşulların ürünü olduğunu, toplumsal kesimlerin ve elbette uluslararası güçlerin bu devrimde nasıl bir yer tuttuklarını anlamaya çalışır. Meseleye bu şekilde yaklaşmak oldukça önemlidir; zira olguyu anlamak ve hadiseye tanı koymak ne yapılması gerektiğini de belirler. Lenin, sınıf bakışlı analiziyle gerçekleri gözler önüne sermek, bir dönem için geçerli olan Bolşevik formüllerin artık eskidiğini, 1905'te burjuva demokratik devrim kapsamında gündeme getirilen "proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü" sloganının geçersizleştiğini anlatmak ister.

Lenin, Çarlık monarşisinin birkaç gün içinde yıkılması için, dünya ölçeğinde tarihsel öneme sahip bir dizi koşulun iç içe geçmesi gerekmiştir demektedir.

42 Lenin, "Uzaktan Mektuplar", *Seçme Eserler*, cilt 6, İnter Yay., s.17

gibi suratu. Fakat gülüyor her zamanki gibi, bilinen davranışları, her zamanki emin hali. «Eee, ne diyorsun bakalım, iyi uyudun mu? Ha, ha, ha! İyi. Çay-ekmek. Hadi, biraz yürüyelim mi?» Sanki hiçbir şey olmamış. Sanki o geçirdiğimiz gece bir kâbus değilmiş gibi, acılarla, şüphelerle, düşüncelerle, zihin yorgunluğu ile dolu bir gece değilmiş gibi. Hayır, İlyiç iradesinin çeliğini bir kere daha örse yatırmış ve sertleştirmişti. Bu çeliği ne kırabilirdi?"²⁶

Lenin, tümüyle devrime odaklanmıştı. Bu durumdan ötürü, tüm hayatı boyunca sempati ve antipatileri bir kenara bırakarak meselenin politik boyutuna yoğunlaşmıştır. 1917'de defalarca yalnız kalmasına, partili yoldaşlarıyla kıyasıya bir kavgaya tutuşmasına rağmen, kişisel çekişmelere girmede ve devrimin üstün gelmesiyle tüm kırgınlıkları unuttu. Krupskaya, devrim öncesindeki "O son ay İlyiç, ayaklanma dışında hiçbir şey düşünmedi ve yalnızca ayaklanma için yaşadı" diye yazar. Lenin'in bu yapısı yoldaşları üzerinde daima etkili olmuş ve diğer tüm özelliklerinin yanı sıra, onun liderliğine saygı duyulmasını sağlamıştır. Lenin'in devrimci tutku ve iradesine dair konuşurken ve buradan devrim konusuna doğru ilerlerken şunu asla akıldan çıkartmamak lazım: Lenin'deki devrimci tutku ve irade gücü, ona nesnel koşulları tüm yönleriyle görme, analiz etme, sınıfsal güç ilişkilerini ortaya koyma olanağı vermiştir. Devrimci tutku ve iradeden yoksun olanlar, çoğunlukla verili olayları bildik kalıplarla ve eski, alışıldık düşünce sistematiğiyle açıklarlar. Oysa Lenin'de tam tersidir. Burada diyalektik ilişki bariz şekilde kendini gösterir: Nesnel koşulların devrim için olgunlaştığını gören Lenin, temel öznel faktörün, yani partinin devreye girmesi için yüklenir. Parti devreye girdikçe hem nesnel koşullar daha bir olgunlaşır hem de parti gerçeği tüm yönleriyle daha iyi kavramaya başlar. İşte tüm bunlar 1917 Devriminin özeti.

Değişen koşulları kavramak

1905 Devrimi

Devrimci bir partinin işçi sınıfı içinde yer tutması, geniş kitleleri örgütlemesi ve işçi sınıfına önderlik edebilmesi için yalnızca doğru teorik görüşlere sahip olması yetmez. Aynı zamanda, değişen toplumsal ve siyasal koşulları kavrayan, sınıf savaşımında olayların gelişimini öngören ve çalışmalarını günün ihtiyaçları temelinde şekillendiren bir bakış açısına ihtiyaç vardır. Değişen ya da değişmekte olan durumun kavranması, işçi sınıfının devrimci iktidar

26 akt: Wolfe, *age*, c.2, s.263

mücadelesinde hayatidir. Ne var ki işçi sınıfının mücadele tarihi, bir dönem için geçerli olan görüşlerin ve çalışma biçimlerinin kaskatı dondurulduğunun ve fikirlerin dogmalaştırıldığının örnekleriyle doludur. Meselâ Bolşevik Parti'nin üst düzey organlarında yer alanların büyük çoğunluğu, toplumu kökünden sarsan ve devrimcileşen kitleleri siyaset sahnesinin önüne fırlatan 1905 ve 1917 Şubat devrimlerine rağmen, eskiyen düşünceleri ve çalışma biçimlerini aynen tekrar edebilmişlerdir. Oysa her iki devrimle birlikte sınıf mücadelesinin seyri değişmiş ve devrim, yeni durumlar yaratarak eski düşüncelerin öngördüklerinin ötesine geçmişti. Teorik açıklamaların eylem kılavuzu olarak değil de her hal ve şartta aynen korunması gereken şablonlara dönüştürülmesi, işçi sınıfının ihtiyaçlarına zamanında yanıt verilememesine neden olmuştur. Her iki devrimde de bu durumu tersine çeviren Lenin idi.

Lenin, neredeyse tüm ömrü boyunca, belirli koşullarda geçerli olan görüşleri ve çalışma biçimlerini donduranlara karşı mücadele vermiştir. Siyaset bilimcilerin ve tarihçilerin de hakkını teslim ettikleri üzere Lenin, her zaman değişen koşulları anlamaya ve günün ihtiyaçlarına yanıt üretmeye çalışmıştır. Liderin ve liderliğin, devrimci ilkelerden ödün vermeden işçi sınıfının mücadelesine yanıt üreten esnek bir bakış açısına sahip olması gerekir ve Lenin'in bu özellikleri dikkat çeker. Lenin'de olayların kavranışı birbirinden kopuk ve parçalı değil, bütünlüklü bir oluş ve süreç halindedir. Bu kavrayışa sahip komünistler, toplumsal gelişmeleri bir bütün olarak ele alır, öncesi ve sonrasıyla analiz ederler; yeni durumların yeni sorunları ve yeni çözüm yollarını beraberinde getirdiğini görür ve çalışma biçimlerinin değiştirilmesi gerektiğini ortaya koyarlar. Lenin'in yaptığı da bu olmuştur. 1905 Devrimi patlak verdiğinde Lenin, yurtdışından yazdığı makale ve mektuplarında "biz doktriner değiliz" diyor ve eski çalışma biçimlerine saplanıp kalınmasını eleştiriyordu. Kavganın gerektirdiği doğru sloganlar ve uygun zaman kaçırılırsa diyordu bir vesileyle, yenilgi tam anlamıyla kaçınılmaz olacaktır.

1905 devrimi sosyalistleri hazırlıksız yakalamıştı. Çarlık despotizmi altında uzun yıllar illegal koşullarda faaliyet yürüten sosyalistler, adeta donup kalmışlardı. Bu nedenle, kendilerini devrimci koşullara uyarlamaları ve yeni çalışma biçimlerini devreye sokmaları oldukça güç oldu. Rusya'daki Bolşevik liderler, devrimin siyaset sahnesine ittiği proleter kitleleri nasıl örgütleyeceklerini bilemiyor, sovyet gibi ortaya çıkan yeni örgütlenme biçimlerine şüpheyle bakıyor ve güvensizlik duyuyorlardı. Lenin'in, esas olarak devrimci

da ısrar ettiler. Parti içinde bir hizip haline gelen ve "ültimeatomcular" olarak da adlandırılan bu grup, partinin Duma'dan kopmasını ve yalnızca gizli çalışmalara yönelmesi gerektiğini ileri sürüyordu. Lenin, hem boykotçulara hem de Duma'yı alabildiğine fazladan abartan ve işçi sınıfı nezdinde yanılısamalar üreten Menşeviklere karşı mücadele etti. Parlamento kürsüsü kullanılmalıydı, ama bir ajitasyon aracı olarak ve kitlelerin politik bilincinin gelişmesine hizmet ettiği ölçüde.

Yıllar sonra Lenin, iki devrimin birikimine ve dünya işçi hareketinin örneklerine yaslanarak boykot meselesine yeniden geri döndü. III. Enternasyonal içinde sol sekte eğilimlerin sendikalarda çalışmayı ve burjuva parlamentoları kullanmayı reddetmelerini eleştirdiği *Sol Komünizm-Bir Çocukluk Hastalığı* adlı kitabında, 1905 ve 1906'daki tutumlarına da açıklık getiriyordu. Lenin, 1905'teki boykot kararını hatırlatarak şöyle diyordu: "O tarihte, bu boykot kararı, gerici parlamentolara katılmamanın genel olarak doğru bir davranış olduğu için değil, yığın grevlerinin siyasi greve ve sonra da devrimci greve ve en sonunda da Çarlığa karşı ayaklanmaya doğru hızla dönüştüğü nesnel durumun doğru olarak hesap edilmiş olmasından ötürü verilmişti." Ancak bir yıl sonra benzeri bir durum yoktu ve koşullar değişmiş olmasına rağmen eski politik çizgi sürdürülemezdi. Lenin, açık yüreklilikle 1906'daki boykot kararının bir hata olduğunu kabul ediyordu: "Zaten Bolşeviklerin 1906'da Duma'yı boykot etmeleri, pek önemli olmasa da ve kolayca onarılsa da, gene de yanlış olmuştur." Gericilik döneminin başladığı 1907'den sonra ise, boykot fikrinin savunulmasının vahim ve onarılması zor bir yanlıgı olduğunu belirtiyordu. "1906'da yanlış yaptık" ifadesinin bulunduğu yere bir dipnot ekleyen Lenin, daima örnek alınması gereken şu sözleri sarf ediyordu: "Akıllı adam, yanlış yapmayan adam değildir. Böylesi yoktur ve olamaz. Akıllı adam odur ki, pek vahim olmayan yanlışlar yapar ve onları kolayca ve çabuk düzeltir."⁴¹

1917 Devrimi

Rusya'daki 1917 devrim süreci öylesine muazzam toplumsal altüst oluşlara yol açmış, öylesine baş döndürücü bir hızla gelişmiş ve siyasal arenadaki sınıfsal güç dengelerini öylesine ani ve keskin bir değişime uğratmıştır ki, şu ana değin tarih, benzeri bir durumu daha sayfalarına kaydetmemiştir. Şubatın sonunda Çarlık monarşisini yıkararak zafere ulaşan devrim; en temelde ezen ile ezilenlerin, burjuvazi ile işçi sınıfının, toprak sahipleriyle yoksul köylülüğün,

tışılmayacaktır. Proletaryanın *eylemi* birleştirilmelidir.”³⁸ Son baharda *Boykot Üzerine* başlıklı yazdığı makalede, aslında tutumunu neden değiştirdiğini de anlatmaktaydı. Boykot konusunun yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini söylüyor ve şöyle diyordu: “Bu yapılırken, bizim bu sorunu daima somut, o günkü politik duruma bağımlı olarak ele aldığımız göz önünde tutulmalıdır.” Çok açık ki, boykotu gerektiren toplumsal ve siyasal koşullar ortadan kalkmıştı; şimdi sınıf kitlelerini başka bir halkadan yakalamak için çalışmaları günün koşullarına uygun şekilde yürütmek gerekiyordu. Bu nedenle diyordu “gerçeklere gözünü kapamak gülünçtür. Tam da şimdi, devrimci sosyal demokratların boykotçuluğu bir yana bırakmak zorunda oldukları zaman gelmiştir.”

Devrimci yükselişin geri çekilmesi göz önüne alınarak, Duma seçimleri ve parlamento kürsüsü mütevazı bir ajitasyon aracı olarak kullanılmalıydı. Lenin’in boykot tavrından vazgeçmesinde bir başka etmen ise, yoksul köylülüğün hareketlenmesi, özellikle seçimlerde toprak sorununu gündeme getiren köylü partisine, bağımsız sosyalist ve ilerici adaylara yoğun şekilde oy vermesiydi. Adı geçen yazıda Lenin, köylülüğün partisiyle (Trudovikler) seçim ittifakı yapmak istediklerini de açıklıyordu. Böylece Çarlığa karşı işçilerin ve köylülerin ittifakı sağlanacak, köylü partisi sola çekilecek, Duma’nın iş göremeyeceği gösterilecek ve bir Kurucu Meclis’in gerekli olduğu kanıtlanmış olunacaktı.³⁹

Lakin Bolşevikler içinde tartışma yatışmadığı gibi alevlendi. Öyle ki Lenin’in karşı çıkmasına rağmen, seçimlerin yaptırılmaması ve bunun için ne gerekiyorsa yapılması yönünde bir karar bile aldılar. Lenin, 1907’nin yazında, bu kez de *Boykota Karşı* adıyla bir yazı daha yazmak zorunda kaldı. Burada, boykotun hangi koşullar için geçerli olduğunu, 1905’te neden bu taktiği savunduklarını açıklıyor ve şöyle diyordu: “Bütün çağrıların kitlelerde bir cevap bulmadığı, devrimin uyuşukluk” döneminde boykot savunulamaz.⁴⁰ Gericilik yılları başlamıştı. Bu dönemde Lenin, çeşitli araçlar üzerinden işçi kitlelerine seslenilmesi ve bağlar kurulması için, parlamento kürsüsü dâhil yasal alanın mutlaka kullanılması gerektiğini savunuyordu. Duma, geniş kitlelere seslenmek için bir ajitasyon kürsüsü haline getirilmeliydi. Fakat devrimci dalganın geri çekildiğini ve koşulların değiştiğini anlamayan boykotçular, tutumların-

38 akt. Krupskaya, *age*, s.130

39 Lenin, *Seçme Eserler*, s.370

40 Lenin, *Seçme Eserler*, s.390

partinin nasıl örgütlenmesi gerektiğini ortaya koyduğu ve bununla beraber, sendikaların dahi yasak olduğu ve basın özgürlüğünün olmadığı illegalite koşullarında işçi sınıfıyla hangi araçlar üzerinden bağlar kurulacağı konularında Örgütsel Görevlerimiz Üzerine Bir Yoldaşa Mektup ve *Ne Yapmalı*’da yazdığı ve önerdiği çalışma biçimlerine takılıp kalmışlardı. Öncelikle, illegal yapının ve devrimci çekirdeğin korunarak devrimci ortamdan yararlanmak amacıyla çeşitli tipte yeni legal işçi örgütleri yaratmak, devrimci ortamda hızla yetişen ve pişen işçileri partiye almak gerekiyordu. Fakat neredeyse tamamını “okumuşların” oluşturduğu bölge ve yerel komite unsurları, üye sayısının artmasıyla partinin kitle içinde kaybolacağını söylüyor ve işçileri partiye almamak için direniyorlardı. Meselenin iki yönü vardı: Birincisi, devrimcileşen işçileri partiye çekecek araçların yaratılması, ikincisi ise partiye çekilen ya da zaten partili olan işçilerin yerel ve bölge komitelerine alınması.

Devrimle birlikte işçiler muazzam bir bilinç dönüşümüne uğramış, devrim ateşi içinde hızla öğrenmeye ve sosyalist fikirleri benimsemeye başlamışlardı. Çara dilekçe vermek üzere giden işçilerin kurşunlandığı ve binden fazla insanın öldüğü 9 Ocaktan üç gün sonra Lenin şunları yazıyordu: “İşçi sınıfı büyük bir iç savaş dersi aldı; tekdüze, can sıkıcı ve korkuyla dolu günlük yaşamda aylar ve yıllar boyunca yapılanlara oranla, proletaryanın devrimci eğitimi bir günde çok daha büyük gelişme kaydetti.”²⁷ Eski koşulların ortadan kalkmakta olduğunu ve proletaryanın kitlesel boyutlarda devrimcileştiğini gören Lenin, işçi kitlelerini partiye çekmek amacıyla çalışma biçimlerinin derhal değiştirilmesi ve partinin kendisini yeni koşullara uyarlaması gerektiğini düşünüyordu. *Yeni Görevler ve Yeni Güçler* adlı makalesinde, devrimci arenaya çıkmakta olan kitlelerin parti tarafından kazanılması gerektiğini belirtiyordu. Şimdi diyordu *asıl sorun*, bu güçlerin nasıl örgütleneceği ve nasıl yönetileceğidir. *Ne Yapmalı*’ya atıfta bulunarak, bir dönem, sendikal çalışmanın legalleşmesinin sosyalist hareketin sırtındaki yükü atacağını söylediklerini, devrimle birlikte ise kitlelerin hükümetin yasal zemin oluşturmasını beklemeyen legal alanı kullanmaya başladığını dile getirmekteydi. Dolayısıyla kitlelerin devrimci enerjisine ayak uydurmak üzere eski çalışma biçimleri terk edilmeli, parti ve yan örgüt üyelerinin sayısı yükseltilmeliydi: Yeni çalışma yöntemlerine daha bir cesaretle eğilin, işçi gençliğinden daha fazla unsurlar kazanın, bütün parti örgütlerinin eskiden yerleşmiş olan iskeletini komiteler-

27 Lenin, “Rusya’da Devrimin Başlangıcı”, *Seçme Eserler*, İnter Yay., c.3, s.271, düzeltilmiş çeviri

den fabrika gruplarına, sendikalara, derneklere, öğrenci gruplarına kadar her yerde geliştirin! Lenin, “insan sıkıntısı çekiliyor” söylemine de tepki gösterek, insan var, devrimci Rusya'nın hiçbir zaman şimdiki kadar yığınla insanı olmadı demektedir.²⁸

Şubat ayında Rusya'daki yoldaşlarına yazdığı bir mektupta, söylemini oldukça sertleştirmişti: “Geleneksel, iyi niyetli komite (hiyerarşik) aptallıklarını tamamen yeraltına iterek, kesinlikle *yüzlerce* çevre örgütlemeli, örgütlemeli, örgütlemeliyiz. Ya her yerde, bütün katmanlar içinde, her türden devrimci sosyal demokrat çalışmalar uğruna *yeni*, genç taze ve enerjik savaş örgütleri yaratırsınız ya da «komite» bürokratları halesine bürünerek batağa gömülürsünüz.” *Ne Yapmalı*'daki ilkeler kendisine hatırlatıldığında ise şöyle diyordu: “Bütün şemalar, bütün örgütlenme planları... kırtasiyecilik izlenimi yaratır... Formalite istemeyin ve Tanrı aşkına bütün şemaları unutun...”²⁹

Ancak parti örgütleriyle Lenin arasındaki tartışma bitmedi. Tüm sorunların ele alınması ve partinin yeni dönemde çalışma perspektiflerinin ortaya konması amacıyla, Nisan sonu ve Mayıs başlarında Londra'da 3. parti kongresi yapıldı. Menşevikler katılmadığı için kongre, esas olarak Bolşevik fraksiyonun kongresi oldu. Bolşeviklerin önündeki en ciddi tartışma konusu, işçilerin partiye çekilmesi, yerel ve bölge komitelerinin işçi sınıfından unsurlara açılmasıydı. Kongrede tek bir işçi delege bile yoktu. Durumun komitelerde de benzeri şekilde olmasını parti yönetim organlarıyla işçiler arasındaki mesafenin bir ifadesi olarak değerlendiren Lenin ciddi olarak endişeleniyordu. Bu sorun gündeme geldiğinde Lenin, kelimenin tam anlamıyla çıldırmıştı. Gösterdiği tepki konusunda şöyle diyordu: “Komite üyeliklerine uygun işçi bulunmadığını söyleyenleri, sakın bir şekilde oturup dinleyemedim. Bu tamamiyle asıl konuyu saptırmaktır.”³⁰ Lenin ekliyordu: “Açıkça söyleyeyim, bu partide bir hastalık var.”

Delegelerden bazıları ve Lenin, sosyalist işçilerin komitelere alınması ve partinin güçlendirilmesi önerisinde bulduklarında, Krupskaya'nın “komiteciler” diye adlandırdığı unsurlar, itiraz yükselttiler ve ihtiyatlı olunması gerektiğini söylediler. Bu şekilde genişlemenin ve parti içi demokrasiyi işletmenin, partiyi polis karşısında güç duruma düşüreceğini ileri sürüyorlardı. İşçilerin çoğunun okuma yazma dahi bilmediği, sınırlı sayıda işçinin mücadeleye çe-

28 Lenin, *Seçme Eserler*, c.3, s.406

29 akt. Marcel Liebman, *Lenin Döneminde Leninizm*, c.1, Belge Yay., s. 99-100

30 akt. Krupskaya, *Lenin'den Anılar*, c.1, s.110

hakki genişletiliyor, Duma'ya *yasama* hakkı tanınıyor ve anayasa vaat ediliyordu. Lakin Çarlık yerli yerinde duruyordu ve devrimci işçi sınıfı getirilen güdük reformlarla yetinmek istemiyordu. Devrimci yükseliş ve işçi sınıfının iktidar odağı haline gelen sovyetler, burjuvaziyi derinden sarsmış ve korkutmuştu. Proletaryanın kendisini de süpüreceğinden korkan burjuvazi ve onun liberal kesimleri, otokrasiyle anlaşma yoluna gitti ve yasama hakkı tanınan Duma'yı boykottan vazgeçti.

Yeni değişikliklerle birlikte Duma seçimleri 1906'nın baharında yapılacaktı ve dolayısıyla bir kez daha sosyalistlerin gündemine geldi. 1905 Aralığının ortasında Finlandiya'da toplanan Bolşevik konferansta mesele yeniden ele alındı. Bu konferansta Lenin, önce Duma'nın boykot edilmesine karşı çıktıysa da, daha sonra bu fikrinden vazgeçti. İlerleyen bir dönemde (1920) Lenin'in yaş-gününde bu konuyu açan Stalin, şunları aktarmaktadır: “O zaman bizim yaşadığımız, hepimiz konuşmalarımızı yaptıktan sonra, Lenin'in müdahale etmesi ve kendisinin seçimlere girmekten yana düşündüğünü açıklaması oldu.”³⁶ Konferans ile Moskova ayaklanması neredeyse aynı günlere denk gelmişti. Devrimci kitleler, vaat edilen reformları hem yetersiz buluyor, hem de Çar'ın bildirisinin gereğinin yerine getirileceğine inanmıyorlardı. Troçki'nin ifadesiyle işçi sınıfı, *anayasanın parşömen kâğıdına sarılmış bir kırbaç* istemediği için mücadeleyi sürdürüyordu. Otokrasinin yıkılarak devrimin ileriye taşınmasının gündemde olması, Lenin'in geri adım atmasına neden olmuştu. Belli ki bir başka etmen, tam da böylesi bir siyasal eşikte parti içi yeni bir krizin patlak vermesinin önüne geçmekti. Konferansta Duma konusunda alınan kararı Lenin, Ocak 1906'da yazdığı *Devlet Duması 'nı Boykot Etmeli mi* adlı kısa makalesinde savundu.³⁷

Ne var ki, bu makale yazıldığında işçi sınıfı Aralık barikatlarından yenilerek çıkmış, sovyetler dağıtılmış, önderleri tutuklanmış ve devrimci yükseliş darbe almıştı. Siyasal tablo ve koşullar değişmişti. Lenin ilkbaharda, boykot konusundaki fikrini kesin olarak değiştirdi. Menşevik ve Bolşeviklerin yeniden birleştiği Stockholm'deki Birlik Kongresi'nde, Menşevik önerge yönünde oy kullandı ve Duma seçimlerine katılmayı destekledi. Bir kez daha Bolşevik yoldaşlarını karşısına almıştı. Kongre kararının uygulanması için şöyle yazıyordu: “Kongre, nerede bir seçim varsa, orada *hepimizin* oy kullanması gerektiğini kararlaştırmıştır. Seçimler sırasında, bu seçime katılma konusu tar-

36 akt. Bertram D. Wolfe, *Devrimi Yapan Üç Adam*, c.2., s.43

37 Lenin, *Seçme Eserler*, s.342

amacıyla bir kampanyayı savunup, doğrudan boykotu gündemlerine almazlarken, Bolşevikler aktif boykotu ve bunun bir parçası olarak silahlı ayaklanmayı benimsediler. Liberal burjuvazinin sol kanadı da –özellikle aydınlar- istişareden öteye geçmeyecek bu Duma'yı boykot etmeye karar verdi.

Lenin, *Buligin Duması'nı Boykot ve Ayaklanma* başlığıyla bir makale yazarak Bolşeviklerin görüşlerini dile getirdi. Lenin, Çarlığın, göstermelik bir meclisle ve otokraziye zarar vermeyecek sahte bir anayasayla emekçi kitleleri uyutmak, toprak sahipleri ve burjuvaziyle anlaşmak istediğini belirtiyordu. Burjuvazinin de bu anlaşmadan geri durmayacağını, en azından bir kesiminin buna tav olacağını dile getiriyordu. Fakat diyordu “proletarya partisinin görevi, anlaşma anını mümkün olduğunca geciktirmek, burjuvaziye mümkün olduğunca bölmek, burjuvazinin halka yaptığı geçici çağrılardan devrim için mümkün olduğunca fazla yarar sağlamak ve bu dönem içinde devrimci halkın (proletarya ve köylülüğün) güçlerini otokraziye şiddet yoluyla yıkmak ve hain burjuvaziye bir tarafa itmek-tarafsızlaştırmak üzere birleştirmektir.” Lenin, burjuvazinin otokraziye karşı giriştiği tahripkâr faaliyetten mutlaka yararlanmak ve bu kapsamda boykotu bir ajitasyon aracı olarak kullanmak gerektiğine dikkat çekiyordu. İşçi sınıfının, politik ajitasyonun genişletilmesi ve keskinleştirilmesi için, burjuva demokrasisinin devrimci kesimini desteklemeye ilgisiz kalamayacağını söylüyordu. Boykot taktığının nesnel zemininin nasıl güçlü olduğunu şöyle anlatıyordu: “Duma'yı boykot, burjuvazinin halka yaptığı şiddetli bir çağrıdır, ajitasyonun gelişmesi demektir, bizim ajitasyonumuz için fırsatların çoğalmasa ve politik krizin, yani devrimci hareketin kaynağının derinleşmesi demektir.” Aksi durumu ise şöyle ifade ediyordu: “Liberal burjuvazinin Duma'ya katılması ise andaki ajitasyonun zayıflaması demektir, halktan çok Çarlığa hitap etmesi ve burjuvaziyle Çarlık arasında karşı-devrimci bir anlaşmanın oluşmaya başlaması demektir.”

Lenin'e göre burjuvazinin sol kanadı Duma'yı boykot ederken, kendileri bundan geri duramazdı ve bu nedenle boykota omuz verilmeliydi. En geniş ajitasyonla boykotun aktif boykota dönüştürülmesi ve kitlelerin devrimci mücadeleye çekilmesi gerektiğini söylüyordu. Şiarları silahlı ayaklanma, hedefleri ise otokrasinin yıkılması ve demokratik devrimin hayata geçirilmesiydi. Ancak Ekim ayında tüm toplumu sarsan devrimci yükseliş, Buligin Duması'nı ıskartaya çıkardı. Çar, bu kez daha fazla taviz vermek zorunda kaldı ve İçişleri Bakanlığına getirilen Witte eliyle bir “özgürlükler” bildirisi yayınladı. Seçme

kilebildiği, buna karşın komünist bilinç dönüşümünün zaman aldığı, gizlilik koşullarında önceliğin parti örgütlerinin korunması ve temel faaliyetlerini yürütülmesi olduğu ve bu nedenle organlara yeni üyelerin alınmasında çok dikkatli olunması gerektiği düşüncesi “komite adamları”nın kafasında öylesine mekanik biçimde yer etmişti ki, koşullar değişmesine rağmen onlar eskide ısrar etmeye devam ediyorlardı. Diğer taraftan, okumuşların komitelerde kendi egemenliklerini sürdürmek istedikleri de bir gerçekti. Nitekim delegelerden birisi, “şu halde, uygulamada aydınlara pek az, işçilere ise çok daha fazla ihtiyaç duyulacak” dediğinde Lenin, “tamamen doğru” diye haykırır. “Komiteciler” ise koro halinde şöyle karşılık verirler: “Yanlış!”³¹ Konferansta yaşanan tartışmalar, bir dönem için zorunlu olan çalışma tarzının nasıl da amaç haline getirildiğini, faaliyeti yürütenlerin kendilerini söz konusu tarzla nasıl da özdeşleştirdiklerini gözler önüne sermektedir. Krupskaya, Odesa'dan kongreye katılan bir kadın delegenin şu sözlerini aktarır: “İşçiler, yerel komitelerden olanaksız bir şey istiyorlar, bizden propaganda yapmamızı istiyorlar. Nasıl yapabiliriz? Biz onlara yalnızca ajitasyon yapabiliriz!” Aslında bu ifadeler nasıl bir körleşme olduğunu, kısa zamanda değişen koşullarla uyumlu hale gelerek günün ihtiyaçlarına yanıt verememeyi net bir şekilde ortaya koyuyor.

Lenin, değişen koşulları dikkate alarak kongrede, parti komitelerinin her iki aydına karşılık sekiz işçiden oluşturulmasını önermişti. Ancak genel grevin ülkeyi bir baştan bir başa sardığı, sovyetlerin tarih sahnesine çıkarak burjuvazi ve monarşi karşısında işçi sınıfının iktidar odağı olarak faaliyet yürüttüğü, devrimcileşen işçi kitlelerinin 8 saatlik işgünü uygulamasını fiilen hayata geçirdiği, matbaaları denetimine aldığı Ekim ayından sonra, önerisini daha da ileri götürecekti. 1905 Kasımının başlarında yazdığı bir makalede, “Şimdi yeni parti örgütlerinde sosyal demokrasiye mensup her aydına birkaç yüz sosyal demokrat işçinin düşmesini istemek gerekir” demektedir. Aynı yazı çok önemli bir tespitle başlıyordu: “*Partimizin faaliyet koşulları temelden değişiyor*. Toplantı, basın ve dernekleşme özgürlüğünü kazandık... İlegal parti aygıtı korunmalıdır. Fakat aynı zamanda, şu an nispeten çok daha geniş olan faaliyet alanından en geniş ölçüde mutlaka yararlanmak gereklidir. İlegal parti aygıtının yanı sıra mutlaka gittikçe artan sayıda legal ve yarı legal parti (ve partiye dayanan) örgütler kurmak gereklidir. Son söylediğimiz bu çalışma olmadan, faaliyetimizi yeni koşullara uydurmak ve yeni görevleri

31 akt. Krupskaya, *age*, s.110

çözmek imkânsız olacaktır.”³² Devamında, partinin devrimci işçi kitlelerine açılması konusunda hâlâ korku besleyenlere, umacı icat etmemelerini söylüyordu: “Hayali korkulara hayır, yoldaşlar. Her canlı ve gelişen partide her zaman kararsız, sebatsız ve yalpalayan unsurların bulunacağını unutmayın.”³³

Lenin’in verdiği mücadeleyle kriz aşıldı ve Bolşevikler, gerçekten de devrimci işçi kitlelerini kucaklamaya başladılar. Henüz devrim patlamadan önce Bolşevik örgütlerdeki toplam üye sayısı 8400 olarak verilmektedir. Fakat 1906’nın başlarında üye sayısı 34 bine, bir yıl sonra ise 46 bine yükselecekti.³⁴ Troçki’nin ifadesiyle, “her yeni durumda, parti ancak bir iç kriz yaşayarak adaptasyon sağlayabiliyordu.” Bu kriz, yeni ortaya çıkan sovyet gibi organların niteliğinin ve rolünün değerlendirilmesinde, parlamento ve seçimler konusunda da kendini gösterecekti. Neredeyse her devrim, granitten doktrinlerin karşısına hiç hesaplanmamış durumlar, ilişkiler ve biçimler çıkartarak onların keskinliğini silikleştirir. Rus devrimleri, bu konuda oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Karmaşık toplumsal yaşam ve sınıf mücadelesinin kendi iç dinamikleri dikkate alındığında bu oldukça doğal gözükür. Burada önemli olan örgütlerin ve kişilerin öğretinin katı çerçevesine hapsolmeden, gürül gürül akan toplumsal yaşamın getirdiği yenilikleri fark ederek tutum alabilmesidir. Zira aynı zamanda hayatı algılama biçimi olan Marksizm, düşüncelere somutluk kazandırılmasında bir eylem kılavuzu işlevi görür.

Bu bakış açısına sahip olmayan ve sınıf mücadelesinin kafalarının içindeki düşünceler çerçevesinde gelişeceğini varsayanlar yanılırlar. Olayların gelişimi, çizdikleri çerçevenin dışına çıktığında şaşırır ve çoğunlukla yanlış tahlillere girişerek tutulması gereken halkayı kaçıırırlar. Meselâ Bolşevik örgütün Rusya’daki önde gelen kadroları, sovyetin niteliğini ve rolünü kavrayamadıkları için partiye alternatif olarak görüp Menşevik icadı diye tepki gösterdiler. Birisi şöyle diyordu: “Menşevikler, yeni bir entrika çevirdiler: Parti dışında Zubatovcu bir komite seçiyorlar.” Bununla da yetinmeyip Petersburg’da, proletaryanın gelişimini geride tutabileceğini belirten bir karar aldılar. Kimileri ise sovyetlerin, programı kabul ederek partiye girmesi gerektiğini savunuyorlardı. Tabandaki komünist işçiler pratikte sovyetin işlevini görüp içinde yer alırken, üst düzey kadrolar ortaya çıkan olguya anlam veremiyor ve kuşku yayıyorlardı. Buna mukabil, çok uzakta olan ve sınırlı düzeyde bilgiye ulaşan

32 Lenin, “Partinin Reorganizasyonu Üzerine”, *Seçme Eserler*, c.3, s.429

33 Lenin, *age*, s. 432

34 akt. Marcel Liebman, *age*, s. 46

Lenin, yeni ve beklenmedik bir şekilde tarih sahnesine çıkan sovyetleri anlamaya çalışıyordu.

Lenin, “Görüşlerimi hâlâ bu kahrolası uzak yerlerde ve bir «yabancı» gibi yazıyorum... İşçi Delegeleri Sovyetinin tek bir toplantısını görmeden, yoldaşlarımla tek bir fikir mübadelesinde bulunmadan” diyerek içinde bulunduğu koşulların zorluğuna dikkat çekiyordu. Bolşevik liderlerden Radin’in “işçi delegeleri sovyeti mi, yoksa parti mi?” sorusuna Lenin şöyle cevap veriyordu: “Bence, soru böyle konamaz, yanıtın da *mutlaka* şöyle olması gerekir: *Hem işçi delegelerinin sovyeti hem de parti.*” İkisi de *mutlaka lazım* diyen Lenin, sovyetten sosyal demokrat programı kabul etmesini ve partiye girmesini istemenin doğru olmayacağını altını çiziyor ve ortaya çıkan olgunun niteliğini şöyle tanımlıyordu: “Sovyetin, *geçici devrimci hükümetin* tohumu olarak kabulü gerekir.” Lenin, sovyetin kendisini kısa zamanda *bütün Rusya geçici devrimci hükümeti* olarak ilan etmek zorunda olduğunu söylüyordu.³⁵ Ne var ki kalıpcı düşüncelerden kendilerini kurtaramayan Rusya’daki Bolşevik yöneticiler, sınırlı bilgisine rağmen henüz ilk evresindeki sovyet olgusunu son derece isabetli şekilde tanımlayan Lenin’in makalesini yayınlamayı reddettiler. Benzeri bir durum, 1917 Şubat devrimiyle başlayan süreçte *Uzaktan Mektuplar*’ın da başına gelecekti.

Değişen koşulların kavranamaması ve bir dönem için geçerli olan güncel politik çizginin amaç haline getirilmesi, özellikle Duma’ya karşı takınılacak tavır konusunda başlayan tartışmalarda ciddi ihtilaflara yol açtı; devrimci yükselişin geri çekilmesinin de etkisiyle parti hiziplere bölündü ve güç kaybetti. Devrimci yükselişi durdurmak ve kitleleri oyalamak isteyen Çar, Ağustos başında bir ferman yayınlayarak meclis oluşturulacağını duyurdu: Duma. Ne var ki bu meclis, yasama yetkisi olmayan ve esas olarak toprak sahiplerinden ve büyük burjuvaziden müteşekkil bir istişare kurumu olacaktı. Nitekim işçi ve köylülerin seçimlere katılmasının önüne pek çok engel konurken, mülk sahibi sınıflara ayrıcalıklar tanınıyordu. Çar’ın önerisi, burjuva demokratik devrim kapsamında olan ve tüm halk kesimlerinin eşit ve gizli oyuyla seçilmesi gereken Kurucu Meclis talebinden fersah fersah uzaktı. İçişleri Bakanı Buligin’in ismiyle anılan Duma’ya karşı nasıl bir tutum almak gerektiği tartışmaları, liberal burjuvaziyi ve sosyalistleri ikiye böldü. Menşevikler, fiili bir durum yaratmak ve böylece Kurucu Meclisin toplanmasını sağlamak

35 Lenin, “Görevlerimiz ve İşçi Delegeleri Sovyeti”, *İşçi Sınıfı Partisi Üzerine* içinde, Sol Yay., s.248 ve 253